

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕФЕКТИВНОГО ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ: ЯК ДІЯТИ ОРГАНАМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Проект фінансується Європейським Союзом

Міжнародна благодійна організація «Екологія – Право – Людина»

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕФЕКТИВНОГО ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ: ЯК ДІЯТИ ОРГАНАМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ПОСІБНИК ДЛЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

*Це видання стало можливим завдяки підтримці
Європейського Союзу*

Львів ♦ 2018
Видавництво «Компанія “Манускрипт”»

УДК 628.4.02
О 64

КОЛЕКТИВ АВТОРІВ:

Алла Войціховська
Наталія Куць
Марта Панькевич
Любомира Тимощук

За загальною редакцією *О. В. Кравченко*

О 64 **Організація ефективного поведження з відходами: як діяти органам місцевого самоврядування (посібник для органів місцевого самоврядування) / А. Войціховська, Н. Куць, М. Панькевич, Л. Тимощук / [за заг. ред. О. Кравченко] — Львів : Видавництво «Компанія “Манускрипт”», 2018. — 108 с.**

ISBN 978-966-2400-70-0

Цей посібник про те, що потрібно знати органам місцевого самоврядування, щоб організувати ефективне і безпечне для довкілля і життя управління відходами. У посібнику вміщено огляд повноважень органів місцевого самоврядування у сфері поведження з відходами, зокрема і в частині здійснення контролю, а також інформацію про фінансування заходів у сфері поведження з відходами з місцевого, державного бюджетів та інших альтернативних джерел. Посібник проілюстрований прикладами здійснення повноважень та фінансування заходів у сфері управління відходами з реального життя. Посібник призначений для працівників органів місцевого самоврядування.

УДК 628.4.02

*Зміст публікації є виключною відповідальністю
МБО «Екологія – Право – Людина» і жодним чином не може вважатися таким,
що відображає погляди Європейського Союзу.*

ISBN 978-966-2400-70-0

© МБО «Екологія – Право – Людина», 2018.

ЗМІСТ

Вступ.....	6
------------	---

Розділ 1

Особливості організації системи поводження з відходами

1.1. Розроблення, погодження і затвердження схем санітарного очищення населених пунктів.....	7
1.2. Організація збирання та вивезення побутових відходів	11
1.3. Організація роздільного збирання корисних компонентів побутових відходів	16
1.4. Визначення територій для захоронення відходів.....	19
1.5. Ліквідація несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів	22
1.6. Регіональні плани управління відходами.....	24

Розділ 2

Контроль у сфері поводження з відходами

2.1. Законодавче регулювання та сфера контролю.....	27
2.2. Порядок діяльності та організаційна структура інспекції з благоустрою населених пунктів	36
2.3. Юридична відповідальність.....	38
2.3.1. <i>Адміністративна відповідальність</i>	39
2.3.2. <i>Кримінальна відповідальність</i>	45
2.3.3. <i>Інші види відповідальності</i>	47
2.4. Складення протоколів про адміністративні правопорушення....	48

2.5. Створення адміністративних комісій та розгляд справ про адміністративні правопорушення.....	50
2.5.1. <i>Порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення</i>	52

Розділ 3

Джерела фінансування для належного управління відходами

3.1. Механізм державно-приватного партнерства.....	57
3.2. Залучення інвестицій	64
3.3. Державний та місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища.....	69
3.3.1. <i>Державний фонд охорони навколишнього природного середовища</i>	71
3.3.2. <i>Місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища</i>	73
ДОДАТКИ	78
<i>Додаток 1</i>	78
<i>Додаток 2</i>	81
<i>Додаток 3</i>	83
<i>Додаток 4</i>	95
<i>Додаток 5</i>	98
<i>Додаток 6</i>	99
<i>Додаток 7</i>	102
<i>Додаток 8</i>	103
<i>Додаток 9</i>	105

Список скорочень

- ДБН — Державні будівельні норми
- ДСНП — Державні санітарні норми та правила
- ДСУНС — Державна служба України з надзвичайних ситуацій
- ТПВ — тверді побутові відходи
- ЕПЛ — Міжнародна благодійна організація «Екологія — Право — Людина»
- ДЕІ України — Державна екологічна інспекція України

Вступ

У зв'язку з глобальними процесами, що відбуваються у світі сьогодні, має змінюватися і філософія, і стратегія управління відходами. Відходи повинні стати не тільки ресурсом, а й можливістю для зміни життєвих підходів і моделей поведінки та ставлення до довкілля.

Сьогодні цивілізовані країни поширюють концепції запобігання, мінімізації утворення відходів, їхнього перероблення і компостування. Європейські держави пропагують такі моделі управління продуктами та процесами, які дають змогу зменшити обсяги, небезпеку відходів і матеріалів, зберегти та відновити ресурси, запобігти їхньому спалюванню чи захороненню. Від сучасних підходів будуть отримувати переваги і люди, і довкілля, і економіка. І саме органи місцевого самоврядування мають стати ініціаторами таких змін.

В Україні затверджена стратегія управління відходами, змінюється законодавство під впливом і бізнесу, і необхідності виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом змінюються підходи окремих міст до поводження з відходами.

Що потрібно знати органам місцевого самоврядування, щоб організувати ефективно й безпечно для довкілля і життя поводження з відходами — саме ці питання і висвітлено в посібнику.

Особливості організації системи поводження з відходами

1.1. Розроблення, погодження і затвердження схем санітарного очищення населених пунктів

Схема санітарного очищення одного або декількох населених пунктів (далі — Схема), розробляється для того, щоб визначити обсяг робіт і черговість заходів із санітарного очищення; підібрати системи і методи поводження з побутовими відходами; встановити кількість спеціально обладнаних транспортних засобів для збирання та перевезення побутових відходів, машин, механізмів, устаткування та інвентарю для робіт із прибирання об'єктів благоустрою; вивчити доцільність проектування, будівництва, реконструкції, розширення об'єктів поводження з побутовими відходами, їх основні параметри і місця розміщення, а також обсяги фінансування заходів, передбачених Схемою.

Розроблення, погодження і затвердження схеми санітарного очищення населених пунктів здійснюється згідно порядку, затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України № 57 від 23.03.2017 року, та належить до компетенції:

- виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій — якщо Схема розробляється для одного або декількох населених пунктів, що розташовані на території однієї сільської, селищної чи міської ради;
- районних державних адміністрацій — якщо Схема розробляється для декількох суміжних населених пунктів, що розташовані на території двох і більше сільських, селищних чи міських рад в межах одного району;

- Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних державних адміністрацій — якщо Схема розробляється для декількох суміжних населених пунктів, що розташовані на території двох і більше сільських, селищних чи міських рад різних районів однієї області.

Ці органи можуть розробляти таку Схему самостійно (тоді вони є Розробниками), або замовити її розроблення в суб'єкта господарювання, який має досвід роботи в царині поводження з відходами (тоді вони є Замовниками, а Розробником буде цей суб'єкт господарювання).

Розроблення Схеми здійснюється за такими етапами:

- 1) ухвалення рішення про розроблення Схеми;
- 2) складання завдання на розроблення Схеми;
- 3) формування вихідних даних на розроблення Схеми;
- 4) визначення Виконавця на конкурсних засадах та укладання з ним договору (якщо Розробником виступає суб'єкт господарювання);
- 5) розроблення Схеми у складі текстових і графічних матеріалів;
- 6) погодження Схеми;
- 7) затвердження Схеми.

Одночасно рішенням про розроблення Схеми затверджується завдання на її розроблення. У завданні зазначають строк, на який розробляється Схема, а також Розробника/Замовника: виконавчого комітету ради або державної адміністрації.

Складання завдання, формування вихідних даних та розроблення Схеми здійснюється відповідно до вимог ДБН Б.2.2-6:2013 «Склад та зміст схеми санітарного очищення населеного пункту» (ДБН Б.2.2-6:2013).

Приблизний перелік матеріалів, що складає завдання на розроблення Схеми, передбачений в Додатку А вказаних вище будівельних норм. Втім ці матеріали не є вичерпними, а тому виконавчий орган чи держадміністрація можуть змінювати склад завдання на розроблення Схеми відповідно до особливостей конкретних населених пунктів, для яких ця Схема розробляється.

Вихідні дані формують на основі довідки про стан об'єктів поводження з відходами та інформації, що міститься в Генеральному плані населеного пункту з урахуванням перспективи його розвитку. Виключний перелік матеріалів, які входять до складу вихідних даних, передбачений п. 4.7 ДБН Б.2.2-6:2013. Схема розробляється у складі

текстових і графічних матеріалів. Текстові матеріали Схеми містять пояснювальну записку з розділами, передбаченими п. 5.2.–п. 5.8. ДБН Б.2.2-6:2013, та додатками: завдання на розроблення Схеми; вихідні дані та матеріали про погодження Схеми. У графічних матеріалах потрібно відобразити існуючий стан та перспективний розвиток санітарного очищення населеного пункту (рис. 1).

На етапі розроблення Схеми у складі текстових і графічних матеріалів потрібно погодити вибір місць розташування запланованих нових об'єктів.

Місця розташування нових об'єктів погоджують з відповідними структурними підрозділами Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних та районних державних адміністрацій, на території яких планують розмістити ці об'єкти у разі їх розміщення за межами населеного пункту та з відповідними структурними підрозділами Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, виконавчих органів сільських, селищних та міських рад у разі їх розміщення в межах населеного пункту. Розміщення нових об'єктів має відповідати містобудівній документації.

Рис. 1. Склад матеріалів схеми санітарної очистки населеного пункту

Для погодження вибору місць для розміщення нових об'єктів, які заплановані Схемою, потрібно подати такі документи:

- перелік нових об'єктів;
- відомості про заплановане місце їх розміщення;

- стисле техніко-економічне обґрунтування доцільності розміщення цих об'єктів на обраних місцях.

Розроблену Схему треба погодити з територіальними органами:

1. Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба України).
2. Державної екологічної інспекції України (ДЕІ України).
3. Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСУНС).
4. Структурними підрозділами Замовника з питань земельних відносин, охорони навколишнього природного середовища, будівництва, житлово-комунального господарства, бюджету, фінансів і цін (якщо Розробником є суб'єкт господарювання).

Для погодження Схеми зазначеним вище органам потрібно подати:

- текстові матеріали Схеми на паперовому та електронному носіях;
- графічні матеріали Схеми на паперовому та електронному носіях (за наявності);
- матеріали щодо погодження вибору місць розміщення нових об'єктів, запланованих Схемою;
- матеріали щодо погодження Схеми (за наявності).

Кожен з цих органів повинен погодити Схему або мотивовано відмовити протягом 10 днів з моменту отримання зазначених вище документів. Якщо до Схеми будуть обґрунтовані зауваження, її потрібно доопрацювати і подати на повторне погодження.

Погоджену Схему затверджують відповідним рішенням виконавчого органу ради або держадміністрації і оприлюднюють в засобах масової інформації протягом п'яти робочих днів після її затвердження.

Варто зазначити, що за відсутності фактичних даних щодо морфологічного, фізико-хімічного, фракційного складу побутових відходів, їх теплотехнічних властивостей та щільності, а також виникнення необхідності виконання не передбачених завданням на розроблення Схеми додаткових робіт, що пов'язані з розглядом інвестиційних намірів, необхідно провести перед проектні пророблення (дослідження).

Строк погодження та затвердження Схеми не повинен перевищувати трьох місяців, а загальний строк розроблення, погодження та затвердження Схеми не має перевищувати 12 місяців з дати ухвалення рішення про її розроблення (без урахування строку проведення перед проектних досліджень).

Основні показники схеми розраховують на етап 15–20 років (етапи визначають у завданні), а сама схема повинна передбачати використання передових технологій, технічних рішень, технологічного обладнання, які відповідають природоохоронним та санітарно-гігієнічним вимогам і забезпечують унеможливлення впливу шкідливих факторів на довкілля та здоров'я людини.

Органи місцевого самоврядування або місцеві державні адміністрації, обираючи Схеми санітарного очищення, мають надавати перевагу пропозиціям, що передбачають вищий ступінь перероблення чи утилізації побутових відходів. Внесення змін до Схеми здійснюється у такому ж порядку, що й її розроблення.

1.2. Організація збирання та вивезення побутових відходів

Законодавство про відходи покладає на органи місцевого самоврядування обов'язок забезпечувати збирання побутових відходів, у тому числі роздільне збирання корисних компонентів цих відходів.

Місцеві ради, організуючи роботи із санітарного очищення населених пунктів, повинні керуватися Методичними рекомендаціями з організації збирання, перевезення, перероблення та утилізації побутових відходів, затвердженими наказом Міністерства житлово-комунального господарства України № 176 від 07.06.2010 р. (далі — Методичні рекомендації).

Відповідно до Методичних рекомендацій у кожному населеному пункті збирання, перевезення, перероблення та утилізацію побутових відходів рекомендовано організувати раціонально, ефективно, економічно обґрунтовано, своєчасно і регулярно, а також передбачати запасну схему збирання і перевезення побутових відходів.

Методи та засоби збирання, зберігання, перевезення, перероблення, утилізації побутових відходів потрібно обирати з урахуванням складу та властивостей побутових відходів, їх річного обсягу утворення, кліматичних умов регіону, потреби у вторинних енергетичних і матеріальних ресурсах, органічних добривах, економічних чинників та інших вимог. Порядок поводження з побутовими відходами в

населеному пункті (селі, селищі, місті) визначається затвердженою Схемою санітарного очищення, а примус дотримання цього порядку забезпечується Правилами благоустрою.

Збирання відходів може здійснюватися за контейнерною та безконтейнерною схемами (рис. 2). Контейнерну схему використовують у міських районах громадської або багатоповерхової житлової забудови. Безконтейнерну схему рекомендовано для застосування в районах індивідуального житлового будівництва, де обмежена можливість проїзду спеціально обладнаних транспортних засобів, їх маневрування.

Рис. 2. Система збирання відходів

За контейнерним методом побутові відходи збирають у контейнери, розміщені на контейнерних майданчиках.

Органи місцевого самоврядування, обираючи місце розташування та облаштування контейнерного майданчика, мають керуватися Методичними рекомендаціями, а також Державними санітарними нормами та правилами (СНіП) утримання територій населених місць, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) № 145 від 17.03.2011 р.

Контейнерні майданчики повинні мати водонепроникне покриття, з обов'язковим облаштуванням його навісом та сітчастою огорожею. Щоб обмежити доступ тварин до цих об'єктів, а також мінімізувати поширення неприємного запаху варто також обсадити майданчик зеленими насадженнями. Контейнерні майданчики повинні розташовуватися на відстані не менше 20 м від меж земельних ділянок навчальних і лікувально-профілактичних закладів, стін житлових та громадських будівель і споруд, майданчиків для ігор дітей та відпочинку населення.

Як виняток, у районах забудови, де немає можливості дотримуватись таких відстаней, місця розташування контейнерних майданчиків встановлює комісія, до складу якої входять:

- посадові особи органів містобудування та архітектури;
- посадові особи органу, що здійснює санітарно-епідеміологічний нагляд (контроль);
- власники чи балансоутримувачі будинків чи територій, до яких неможливо забезпечити відстань 20 м, або їхні представники;
- представник органу самоорганізації населення.

Комісія складає акт довільної форми щодо місця розташування контейнерного майданчика. Акт мають підписати всі члени комісії у чотирьох примірниках для кожної із сторін. Кількість контейнерів для зберігання побутових відходів визначають за чисельністю населення, що ними користується, та нормами надання послуг з вивезення побутових відходів. Правила визначення норм надання послуг з вивезення побутових відходів затверджені наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України № 259 від 30.07.2010 р.

Під час зберігання побутових відходів у контейнерах повинна бути виключена можливість їх загнивання, розкладання, розвіювання та розпилювання. Об'єм контейнерів для збирання побутових відходів повинен перевищувати фактичний об'єм їх утворення на 25 відсотків. Термін зберігання (частота вивезення відходів) у холодний період року (при середньодобовій температурі -5°C і нижче) повинен бути не більше ніж три доби, а в теплий період року (при середньодобовій температурі більше ніж $+5^{\circ}\text{C}$) — не більше ніж одна доба (щоденне вивезення).

Збирати тверді відходи за безконтейнерною схемою рекомендовано такими способами:

- власники або користувачі житлових будинків, земельних ділянок виносять тверді відходи у власних сміттєзбірниках у конкретну годину доби та самостійно завантажують їх безпосередньо в спеціально обладнаний транспортний засіб;
- власники або користувачі житлових будинків, земельних ділянок збирають побутові відходи в полімерні мішки, які виносять і встановлюють їх або біля свого будинку, або на спеціально відведеному (можливо — контейнерному) майданчику, персонал спеціально обладнаного транспортного засобу самостійно

завантажує ці пакети (мішки) у спеціально обладнаний транспортний засіб.

Окремо від звичайних відходів у спеціально відведених і обладнаних місцях повинні збиратися великогабаритні, ремонтні відходи, а також небезпечні відходи у складі побутових відходів, такі як: батарейки, люмінесцентні лампи, відпрацьовані паливно-мастильні матеріали, автомобільні шини, акумулятори, відпрацьоване електричне та електронне обладнання тощо.

Великогабаритні та ремонтні відходи за контейнерною схемою рекомендовано збирати в бункери-накопичувачі (контейнери місткості понад 2 м³), які можуть бути встановлені не тільки на контейнерних майданчиках, а й у спеціально відведених місцях, доступних для під'їзду спеціального автотранспорту. За безконтейнерною системою такі відходи зберігаються в особи, яка їх утворила до моменту вивезення.

Небезпечні відходи у складі побутових відходів потрібно збирати окремо від інших видів побутових відходів з урахуванням вимог ст. 34 Закону України «Про відходи». Такі відходи треба відокремлювати на етапі збирання чи сортування та передавати спеціалізованим підприємствам, що одержали ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами (з їх переліком можна ознайомитися на сайті Мінприроди України¹).

Незалежно від обраної схеми збирання відходів, на всіх об'єктах благоустрою повинні бути встановлені в достатній кількості урни на сміття. Відстань між урнами має становити до 40 м на територіях з підвищеною щільністю населення та 50–100 м — на територіях із середньою і низькою щільністю населення. Урни обов'язково мають бути в місцях зупинки громадського транспорту, входу в метро, громадські й житлові будівлі та споруди тощо. Чищення урн слід проводити систематично в міру їх наповнення. За утримання урн у чистоті відповідають підприємства, установи та організації, що здійснюють прибирання закріплених за ними територій, відповідно до вимог СНіП.

Тверді побутові відходи, а також великогабаритні, ремонтні, небезпечні відходи, чи окремі компоненти побутових відходів, отримані під

¹ <https://menr.gov.ua/content/perelik-licenziativ-na-provazhennya-gospodarskoi-diyalnosti-z-povodzhennya-z-nebezpechnimi-vidhodami.html>

час їх роздільного збирання, рекомендовано перевозити за планово-регулярною або заявочною системами (рис. 3).

За планово-регулярною системою вивезення кожного виду побутових відходів здійснюється із встановленою періодичністю та маршрутним графіком.

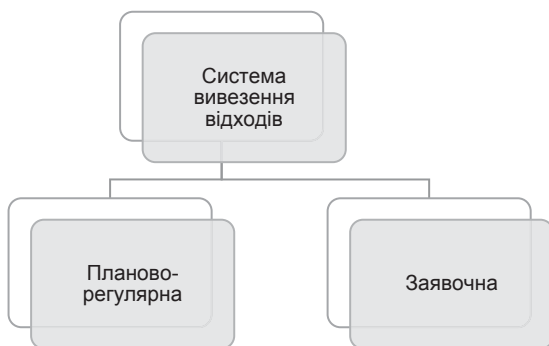

Рис. 3. Система вивезення відходів

Графік роботи рекомендується визначати залежно від об'єму побутових відходів, що утворюються, відстані до місць обслуговування, кількості, типу транспортних засобів та їх продуктивності, необхідності обов'язкового додержання встановлених санітарними правилами і нормами термінів перевезення кожного виду побутових відходів.

У районах індивідуального житлового будівництва, де збирання виконується за безконтейнерною схемою, графіки роботи транспортних засобів рекомендовано складати так, щоб було зручно користувачам житлових будинків, земельних ділянок, це мають бути ранкові або вечірні години.

Виконавці послуг з вивезення побутових відходів зобов'язані інформувати населення про графік вивезення побутових відходів. За заявочною системою вивезення відходів здійснюється за домовленістю між перевізником та утворювачем відходів, або особою, яка відповідає за належне поводження з відходами. Заявочну систему доцільно використовувати для вивезення видів відходів, які утворюються не регулярно, до прикладу, великогабаритних чи будівельних. Ефективність впровадженої схеми збирання побутових відходів та системи їх вивезення треба перевіряти на місці та за необхідності корегувати чи змінювати їх.

1.3. Організація роздільного збирання корисних компонентів побутових відходів

З метою вилучення небезпечних відходів, що є у складі побутових, зменшення кількості побутових відходів, що захоронюються на полігонах, покращення екологічного стану довкілля та одержання вторинної сировини на органи місцевого самоврядування покладається обов'язок організації роздільного збирання побутових відходів.

Роздільне збирання побутових відходів здійснюється згідно з методикою роздільного збирання побутових відходів. Така Методика затверджена наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства № 133 від 01.08.2011 р. (далі — Методика). Для роздільного збирання відходів можна використовувати чотири технологічні схеми, які залежно від кількості контейнерів поділяють на: двох-, три-, чотири-, чи п'яти контейнерну схеми (рис. 4).

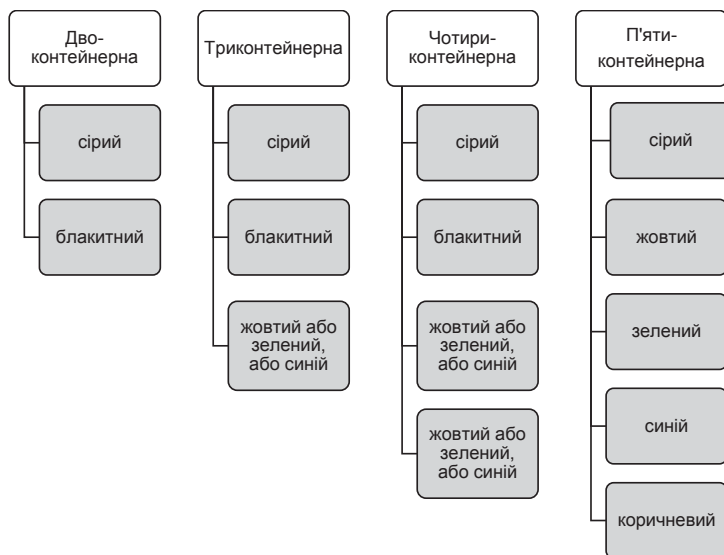

Рис. 4. Технологічні схеми роздільного збирання ТПВ

Роздільне збирання відходів організують так. Спочатку на контейнерному майданчику встановлюють відповідно від двох до п'яти контейнерів. Колір контейнера повинен відповідати виду від-

ходів, його також треба підписати. Рекомендовано встановлювати такі контейнери:

1. Сірий контейнер з написом «Змішані відходи» — органічні та інші змішані відходи, крім вторинної сировини.
2. Блакитний контейнер з написом «Вторинна сировина» — папір, картон, скло, пет-пляшки, стрейчплівка, побутовий металобрухт тощо, крім органічних відходів.
3. Жовтий контейнер з написом «Полімери» — полімерні відходи (до прикладу пет-пляшки, стрейчплівка);
4. Зелений контейнер з написом «Скло» — скляні пляшки, інші скляні вироби, шиби тощо;
5. Синій контейнер з написом «Папір» — картон, папір.
6. Коричневий з написом «Органічна складова» — органічні побутові відходи, зокрема, продукти харчування, квіти.

Незважаючи на те, що органічна частина побутових відходів належить до відходів, як вторинної сировини, при двох-, три-, чи чотири-контейнерній схемі її слід збирати разом із змішаними відходами в сірий контейнер. Лише при п'яти контейнерній схемі, органічні відходи збирають окремо в коричневому контейнері. Зібрані окремо в одному контейнері відходи як вторинна сировина вивозять на підприємства сортування або перероблення відходів.

У разі, коли один з видів відходів як вторинної сировини не потребує додаткового оброблення та доведення до певних критеріїв якості й може бути окремо вивезений безпосередньо на об'єкти перероблення, доцільно застосовувати три контейнерну схему збирання. Така схема передбачає: роздільне збирання в одному контейнері одного певного виду відходу як вторинної сировини, у другому контейнері — інших відходів як вторинної сировини, у третьому контейнері — змішаних відходів. На контейнерному майданчику, при такій схемі збирання відходів, окрім сірого та блакитного контейнерів встановлюють також один контейнер для збирання одного певного виду відходу як вторинної сировини: жовтий, зелений або синій.

Якщо ж окремі два види відходів як вторинної сировини, а не один, не потребують додаткового оброблення, то застосовується чотири контейнерна схема. Тоді на майданчику встановлюють чотири контейнери: сірий — для змішаних відходів, два з зазначених вище трьох контейнерів (жовтий, зелений, синій) залежно від видів відходів, які

збирають окремо, та блакитний контейнер для всіх інших відходів, які є вторинною сировиною, а потім їх перевозять на підприємства сортування або перероблення відходів.

Під час застосування п'яти контейнерної схеми всі відходи, в тому числі їх органічну частину, як вторинну сировину, збирають в окремі контейнери. На контейнерному майданчику розміщують жовтий, зелений, синій, сірий та коричневий контейнер з написом «Органічна складова».

Однак орган місцевого самоврядування може обрати й іншу схему роздільного збору, ніж ті, які запропоновані в Методиці. До прикладу, в сільській місцевості доцільно запроваджувати компостування органічних відходів, незалежно від збирання інших видів вторинної сировини.

Методика передбачає впровадження роздільного збирання ТПВ за такими етапами:

- визначення обсягів надання послуг з вивезення побутових відходів;
- визначення компонентів, що входять до складу ТПВ, проведення розрахунків середньодобового та середньорічного утворення відходів як вторинної сировини у складі ТПВ;
- визначення споживачів вторинної сировини та/або обґрунтування необхідності будівництва спеціальних установок з перероблення відходів як вторинної сировини;
- визначення вимог споживачів вторинної сировини до якості відходів як вторинної сировини та вартості їх приймання на перероблення;
- вибір технологічної схеми роздільного збирання ТПВ;
- вибір типів і розрахунок кількості контейнерів для збирання відходів як вторинної сировини, придбання контейнерів;
- вибір раціональної схеми розташування контейнерів та будівництво у разі необхідності контейнерних майданчиків;
- визначення системи та режиму перевезення відходів як вторинної сировини;
- вибір типів і кількості спеціально обладнаних транспортних засобів для перевезення відходів як вторинної сировини.

Ефективне роздільне збирання відходів неможливе без належної агітаційної роботи, яку необхідно організовувати в кожному населеному пункті. Насамперед мешканців потрібно інформувати, потім

переконувати їх, і, звичайно, постійно нагадувати про важливість роздільного збору сміття.

На етапі інформування треба ознайомити громадськість із впливом відходів на довкілля та перевагами їх роздільного збирання. Цей етап повинен охоплювати найбільшу аудиторію. Етап переконання передбачає формування в аудиторії власної позитивної думки про необхідність свідомої участі в роздільному збиранні відходів. Етап нагадування застосовується вже при сталій системі роздільного збирання ТПВ.

Перш ніж впровадити обрану схему роздільного збору відходів у всьому населеному пункті доцільно перевірити її ефективність на прикладі однієї вулиці або мікрорайону.

1.4. Визначення територій для захоронення відходів

Відповідно до ст. 21 Закону України «Про відходи», органи місцевого самоврядування у сфері поводження з відходами забезпечують зокрема надання згоди на розміщення місць чи об'єктів для захоронення відходів на території села, селища, міста, сфера екологічного впливу функціонування яких згідно з чинними нормативами включає відповідну адміністративно-територіальну одиницю.

Рішення про надання такої згоди орган місцевого самоврядування ухвалює виключно на пленарних засіданнях сесії сільської, селищної, міської ради. Однак, визначення самої території (місця) для захоронення відходів належить до компетенції виконавчих органів рад, з врахуванням вимог земельного та природоохоронного законодавства.

Захоронення побутових відходів дозволяється тільки на спеціально обладнаних для цього полігонах/звалищах, створення яких забезпечують органи місцевого самоврядування своїми рішеннями про відвід земельних ділянок для розміщення відходів і будівництва об'єктів поводження з відходами.

Ділянку для розміщення полігонів твердих побутових відходів потрібно обирати відповідно до схеми санітарного очищення міста чи регіону і проекту районного планування або генерального плану населеного пункту.

Під час вибору місця розташування земельної ділянки для відведення її під полігон треба керуватися ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування».

Відповідно до вимог цих будівельних норм, полігони твердих побутових відходів розміщують:

- на землях несільськогосподарського призначення, непридатних для сільського господарства, погіршеної якості, не зайнятих зеленими насадженнями (особливо лісами 1-ї групи);
- на ділянках, де є можливість вжиття заходів і впровадження інженерних рішень, що виключають забруднення навколишнього природного середовища, розвиток небезпечних геологічних процесів чи інших негативних процесів і явищ;
- на ділянках, прилеглих до міських територій, якщо вони не включені в житлову забудову відповідно до генерального плану розвитку міста на найближчі 25 років, а також під перспективну забудову;
- на ділянках, що характеризуються природною захищеністю підземних вод від забруднення;
- за межами зон можливого впливу на водозабори, поверхневі води, заповідники, курорти тощо;
- з урахуванням рози вітрів відносно житлової забудови, зон відпочинку й інших місць масового перебування населення за межами санітарно-захисної зони;
- за межами міст;
- на відстані, не менше (рис. 5):
 - 15 км від аеропортів;
 - 3 км від межі курортного міста, відкритих водоймищ господарського призначення, об'єктів, які використовуються з культурно-оздоровчою метою, заповідників, місць відпочинку перелітних птахів, морського узбережжя;
 - 1 км від межі міст;
 - 0,5 км від житлової та громадської забудови (санітарно-захисна зона);
 - 0,2 км від сільськогосподарських угідь і від автомобільних та залізничних шляхів загальної мережі;
 - 0,05 км від межі лісу і лісопосадок, не призначених для використання з метою рекреації.

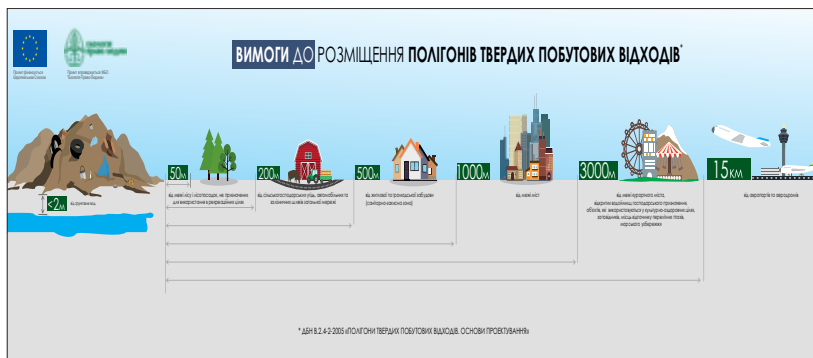

Рис. 5. Вимоги до розміщення полігонів ТПВ

Місце розташування полігону повинне відповідати кожній з цих вимог. Відстані від зазначених вище об'єктів можуть коригуватися за даними розрахунків впливу полігону ТПВ на навколишнє середовище, з обов'язковим погодженням з місцевими органами Держекоінспекції та Держпродспоживслужби.

Передбачено також місця, де розміщення полігонів ТПВ не допускається. Це, зокрема, у заболоченій місцевості, у небезпечних зонах відвалів породи різних шахт чи збагачувальних фабрик, у зонах зсувів, селевих потоків, снігових лавин, підтоплення й інших небезпечних геологічних процесів, а також на територіях сезонного затоплення; у зонах використання мінеральних вод; на землях, зайнятих чи призначених під зайняття лісами, лісопарками, іншими зеленими насадженнями, що виконують захисні функції і є місцями масового відпочинку населення.

За умови усунення негативних чинників, розміщення полігонів ТПВ допускається: на просадних ґрунтах (за умови повного усунення просадних властивостей ґрунтів); на потенційно підтоплюваних територіях (за умови спорудження дренажу з улаштуванням проти-фільтраційного екрана в основі і на схилах полігону і знезаражування вод у разі аварійної ситуації) тощо. Окрім того потрібно зважати на те, що ґрунтові води на ділянці розміщення полігонів ТПВ повинні бути на глибині не менше 2 м від його основи.

На полігони приймають ТПВ з житлових і громадських будинків, установ, підприємств торгівлі та громадського харчування, а

також вуличні, садово-паркові, будівельні. Прийняттю на полігони не підлягають відходи, які можуть бути вторинною сировиною (за можливості їх утилізації) та відходи, що містять токсичні, отруйні та агресивні щодо споруд полігону речовини. Це, зокрема, небезпечні відходи, які треба передавати підприємствам, що мають відповідні технології та отримали ліцензії на поводження з такими відходами. Складуванню на полігонах підлягає тільки та частина відходів, що не може бути утилізована. Тому для зменшення кількості відходів, які захоронюються, рекомендується при полігонах твердих побутових відходів передбачати спеціальні споруди для вилучення ресурсоцінних компонентів.

Оскільки рівень та якість роздільного збору відходів в Україні не високий, розміщення таких споруд на полігонах дуже актуальне. Закон України «Про відходи» прямо забороняє змішування чи захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія. А з 1 січня 2018 року забороняється захоронення неперероблених (необроблених) побутових відходів. Отже, всі відходи перед їх захороненням повинні пройти технологічні операції з їх підготовки до екологічно безпечного видалення.

1.5. Ліквідація несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів

Законодавство забороняє несанкціоноване розміщення відходів на території міст та інших населених пунктів, на територіях природно-заповідного фонду, на землях природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, в межах водоохоронних зон і зон санітарної охорони водних об'єктів, в інших місцях, що може створювати небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини. Втім такі стихійні сміттєзвалища є чи не в кожному населеному пункті.

Відповідальність за належне поводження з відходами покладається на власника таких відходів. Однак, відходи, які є на несанкціонованих звалищах, зазвичай не мають власника або їхній власник невідомий, тобто такі відходи безхазяйні.

Порядок виявлення та обліку безхазяйних відходів затверджений Постановою КМУ від 03.08.1998 р. № 1217. Підставами для визначення відходів безхазяйними та їх обліку можуть бути:

- повідомлення власників або користувачів земельних ділянок, на яких виявлено безхазяйні відходи;
- звернення (повідомлення) громадян, підприємств, установ та організацій, засобів масової інформації;
- результати перевірок територіальних органів Держекоінспекції, Держпродспоживслужби, органів місцевого самоврядування, для прикладу інспекцій з благоустрою, тощо.

У разі отримання звернення (повідомлення) Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а також органи місцевого самоврядування зобов'язані визначити кількість, склад, властивості, вартість відходів, рівень їх небезпеки для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та вжити заходів для визначення власника відходів.

Заяви (повідомлення) про факти виявлення відходів розглядаються на засіданні постійно діючої комісії з питань поводження з безхазяйними відходами (далі — комісія). Таку комісію створює своїм рішенням виконком. Цим же рішенням затверджується її склад та положення про комісію. Вимог до кількості та складу комісії немає. Тому до неї можуть входити і представники виконавчого апарату ради, і представники спеціалізованих підприємств, які здійснюють діяльність в сфері поводження з відходами, а також за згодою посадові особи територіальних органів Держекоінспекції, Держпродспоживслужби тощо. У разі необхідності для визначення власника відходів та їх оцінки можна залучати відповідних спеціалістів, експертів, а також правоохоронні органи.

За результатами своєї роботи комісія складає акт, який передається до місцевої державної адміністрації чи органу місцевого самоврядування.

На підставі акта комісії місцеві державні адміністрації або органи місцевого самоврядування ухвалюють рішення щодо подальшого поводження з відходами та в разі необхідності порушують справу про притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавства про відходи, та відшкодування заподіяної шкоди.

У разі встановлення власника відходів він несе повну відповідальність за додержання умов поводження з ними та запобігання

негативному впливу відходів на навколишнє природне середовище відповідно до положень Закону України «Про відходи».

Якщо ж не вдалося знайти власника, забезпечення ліквідації не-санкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів покладається на органи місцевого самоврядування. Такі роботи потребують залучення підприємств, які б ліквідували несанкціоноване звалище, а іноді і розроблення проекту його ліквідації та здійснюється за кошти місцевого бюджету. Відтак, органи місцевого самоврядування повинні контролювати належне поводження з відходами на території населеного пункту, якнайшвидше виявляти безхазяйні відходи та не допускати утворення стихійних сміттєзвалищ. Адже це негативно впливає і на місцевий бюджет, і на стан довкілля.

1.6. Регіональні плани управління відходами

Міністерство екології та природних ресурсів України спільно з європейськими експертами 2017 року розробило Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року (далі — Стратегія), яку затверджено розпорядженням КМУ від 08.11.2017 р. № 820-р². Проблема, на розв'язання якої спрямована Стратегія, полягає у необхідності вирішення критичної ситуації, яка склалася з утворенням, накопиченням, зберіганням, переробленням, утилізацією та захороненням відходів і характеризується розвитком екологічних загроз. Стратегія охоплює поводження з медичними, промисловими, будівельними, небезпечними, сільськогосподарськими, електронними та електричними відходами, а також з відходами упаковки. Основна мета Стратегії — створити умови для підвищення стандартів життя населення через впровадження системного підходу до поводження з відходами на державному та регіональному рівні, зменшити обсяги утворення відходів та збільшити обсяги їх перероблення та повторного використання. Стратегія визначає головні напрями державного регулювання у сфері поводження з відходами в найближчі десятиліття з урахуванням європейських підходів з питань управління відходами, що базуються на положеннях директив Європейського Союзу.

² <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80>

Реалізація Стратегії повинна здійснюватися трьома етапами: перший — 2017–2018 роки, другий — 2019–2023 роки, третій — 2024–2030 роки. Показники реалізації Стратегії наведені в додатку 2. На першому етапі реалізації Стратегії передбачено: утворення робочих груп у місцевих органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування, які мають підготувати пропозиції до Національного плану управління відходами з урахуванням особливостей взаємодії та співпраці в системі місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Для реалізації Стратегії Кабінет Міністрів України повинен затвердити Національний план управління відходами. Основними завданнями Національного плану управління відходами повинні стати визначення конкретних суспільно-політичних, інституційних, організаційно-технічних, регуляторних, технологічних заходів, передбачених Стратегією, відповідальних виконавців та строків здійснення заходів, джерел та обсягів фінансового забезпечення, засобів контролю за станом здійснення заходів та проведення моніторингу результатів реформування у сфері поводження з відходами.

Регіональні плани управління відходами розробляють для сприяння реалізації Стратегії не пізніше ніж через два роки після її схвалення, тобто до 08.11.2019 р. та погоджують з Мінприроди та Мінрегіоном відповідно до їх компетенції. Затверджений регіональний план управління відходами є підставою для фінансування з державного і місцевих бюджетів. Регіональні плани управління відходами повинні охоплювати всі види діяльності, що належать до повноважень місцевих органів виконавчої влади у сфері поводження з відходами, та передбачати:

- проведення аналізу поточної ситуації у сфері поводження з відходами в регіоні;
- визначення цілей та заходів;
- проведення аналізу з метою вибору оптимальної системи поводження з відходами (інфраструктура для збирання, роздільного збирання, перероблення, оброблення і видалення) та практичні заходи, що необхідні для її впровадження;
- визначення географічних меж міжрегіональних територій, для яких розроблено план і які повинні разом користуватися послугами полігону або переробного підприємства;

- визначення зобов'язань різних установ та організацій, що будуть задіяні у здійсненні заходів та дій, обсягів витрат і можливих джерел фінансування.

Отже, до 8 листопада 2019 року обласні державні адміністрації зобов'язані розробити регіональні плани управління відходами.

Як організувати систему поводження з відходами в областях — наводимо досвід польського міста Познань (додаток 3).

Пропонуємо також план організації належного поводження з відходами:

- побудувати полігони ТПВ згідно з будівельними і природоохоронними нормами;
- ліквідувати несанкціоновані сміттєзвалища;
- провести рекультивацию полігонів, що вичерпали свій термін експлуатації та не відповідають будівельним і природоохоронним нормам;
- побудувати сортувальні станції побутових відходів та станції ферментації (анаеробного зброджування) органічних відходів;
- організувати роздільний збір сухої та органічної фракції відходів;
- встановити контейнери для збору органічної фракції відходів;
- створити пункти збирання медичних, будівельних відходів, використаних меблів, побутової техніки, одягу та інших відходів;
- організувати логістику збору, сортування та передачі відходів для переробки;
- захоронювати на полігоні ті відходи, які не підлягають повторному використанню, переробленню, анаеробному зброджуванню;
- організувати інформаційну компанію щодо роздільного збору відходів, впливу небезпечних відходів.

Контроль у сфері поводження з відходами

2.1. Законодавче регулювання та сфера контролю

Законодавство України містить чимало положень, які закріплюють право органів місцевого самоврядування здійснювати контроль за дотриманням природоохоронного законодавства. Це стосується і сфери поводження з відходами.

У Законі України «Про охорону навколишнього середовища» зазначено:

- місцеві ради несуть відповідальність за стан навколишнього середовища на своїй території і в межах своєї компетенції здійснюють контроль за додержанням законодавства про охорону довкілля (п. і ч. 1 ст. 15);
- виконавчі органи сільських, селищних, міських рад здійснюють державний контроль у сфері охорони навколишнього середовища (ч. 1 ст. 35).

У Законі України «Про відходи» передбачено, що органи місцевого самоврядування забезпечують здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з відходами відповідно до закону (ч. 1 ст. 21).

Закон України «Про місцеве самоврядування» містить такі положення:

- 1) до відання виконавчих органів сільських, селищних та міських рад належить здійснення контролю за діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності у сфері поводження з відходами (п. 7¹ ч. 6 ст. 33);
- 2) до відання виконавчих органів сільських, селищних та міських рад належить здійснення контролю за додержанням юридичними

та фізичними особами вимог у сфері поводження з побутовими та виробничими відходами (п. 12 ч. 6 ст. 33);

- 3) органи місцевого самоврядування з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади можуть виступати з ініціативою щодо перевірок, організувати їх проведення (ч. 3 ст. 18).

Втім, попри таке широке формулювання сфери контролю, нема необхідних нормативно-правових актів, які б закріплювали процедуру здійснення такого контролю, компетенцію органів місцевого самоврядування при його здійсненні, а також передбачали ефективні заходи реагування на виявлені порушення.

Сфера, яка достатньо детально регламентована законодавством і стосується поводження з відходами, є благоустрій території населеного пункту. Саме дотримання норм, стандартів та правил благоустрою повинен контролювати орган місцевого самоврядування.

Благоустрій території населеного пункту передбачає сукупність екологічних заходів з санітарного очищення території, належного утримання та охорони, створення умов щодо захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля. Неорганізоване поводження з відходами, їх розміщення у невстановлених місцях, спалювання та інші дії, які створюють несприятливі умови для життєдіяльності людини й забруднення території відповідної місцевої ради є порушенням правил і норм благоустрою території населених пунктів.

Об'єктами благоустрою, відповідно до Закону України «Про благоустрій населених пунктів» є території загального користування, прибудинкові території, території підприємств, установ, організацій та закріплені за ними території на умовах оренди. Відповідно орган місцевого самоврядування здійснює контроль за дотриманням правил благоустрою і на територіях загального користування (парки, вулиці, дороги, провулки та ін.), прибудинкових територіях, і на територіях підприємств, установ та організацій.

Орган місцевого самоврядування повинен перевіряти дотримання фізичними та юридичними особами вимог Закону України «Про благоустрій населених пунктів», Типових правил благоустрою території населеного пункту, правил благоустрою конкретного населеного пункту, а також інших норм, які стосуються відповідної сфери.

За нормами Закону України «Про благоустрій населених пунктів» заборонено завозити і захоплювати в невідведених для цього місцях відходи, траву, гілки, деревину, листя, сніг. «Державні санітарні норми та правила утримання територій населених місць»³, затверджені наказом МОЗ України від 17.03.2011 р. забороняють спалювання побутових відходів на об'єктах благоустрою.

Тому, орган місцевого самоврядування, здійснюючи контроль, повинен перевірити додержання відповідних заборон. Кожний орган місцевого самоврядування повинен розробити свої правила благоустрою території населеного пункту. При їх розробці треба керуватися рекомендаціями, що затверджені наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 31.05.2007 р. № 32⁴.

У Правилах благоустрою необхідно встановити вимоги до утворювачів побутових відходів та підприємств, установ, організацій, що здійснюють свою діяльність у цій сфері, й зокрема передбачити:

1. Обов'язок фізичних та юридичних осіб укладати угоди, проводити оплату за користування послугами підприємств і організацій, які здійснюють збирання, зберігання, перевезення, утилізацію, оброблення та захоронення відходів.
2. Обов'язок підприємства та організації, які надають послуги з утримання будинків і прибудинкових територій, сприяти у впровадженні роздільного збирання, системи сортування твердих побутових відходів.
3. Обов'язок підприємств та організацій, які надають послуги зі збирання та перевезення відходів вчасно здійснювати їх вивезення з територій житлових будинків, підприємств, організацій та установ у спеціально відведені місця.

Важливо також встановити обмеження, заборонивши засмічення територій населеного пункту, спалювання відходів та ін. Ці положення і повинні бути предметом контролю органів місцевого самоврядування.

³ Про затвердження Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць, МОЗ України; Наказ, Норми, Правила від 17.03.2011 № 145, <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0457-11>

⁴ Про затвердження Рекомендацій із розроблення правил благоустрою території населеного пункту, Міністерство з питань житлово-комунального господарства України; Наказ від 31.05.2007, № 32, <https://goo.gl/rrVCuw>

Правила благоустрою не можуть передбачати обов'язок фізичних і юридичних осіб отримувати будь-які дозволи, погодження або інші документи дозвільного характеру. Відповідно і контролювати за наявністю та дотриманням відповідних дозволів орган місцевого самоврядування не вправі.

Контроль за дотриманням суб'єктами господарювання правил та норм благоустрою територій населених пунктів

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» державний нагляд (контроль) — це діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, органів виконавчої влади АРК, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування (органи державного нагляду (контролю) в межах повноважень передбачених законом. Тобто, за цим законом, орган місцевого самоврядування є тим органом, який здійснює контроль за суб'єктами господарювання. Однак законом повинні бути встановлені межі повноважень для здійснення такого контролю. Ці межі знову ж таки зводяться до повноважень у сфері благоустрою населених пунктів. Втім норму цього закону варто застосовувати для обґрунтування свого права на здійснення перевірки щодо дотримання правил благоустрою на приватній території підприємства, установи чи організації.

Керуючись положеннями Закону України «Про благоустрій населених пунктів», Типових правил благоустрою при здійсненні контролю на територіях підприємств орган місцевого самоврядування повинен з'ясувати:

1. Чи не допускає підприємство зберігання та видалення відходів у несанкціонованих місцях.
2. Чи обладнана територія урнами для сміття.
3. Чи забезпечує підприємство роздільний збір утворених відходів.
4. Чи уклало підприємство договір на збирання та вивезення побутових і небезпечних відходів.
5. Чи облаштовано майданчики для зберігання небезпечних відходів та ін.

У разі виявлення порушень посадова особа складає протокол про недотримання правил благоустрою і скеровує його в адміністративну комісію. Якщо орган місцевого самоврядування виявить порушення,

які виходять за межі його контрольних повноважень (не пов'язані з порушенням правил благоустрою), він має повідомити про це відповідний орган державного контролю (наприклад, територіальний орган Державної екологічної інспекції України — з питань дотримання законодавства про охорону навколишнього природного середовища, Мінприроди — з питань дотримання ліцензійних умов).

Наприклад, відповідно до ст. 23 Закону України «Про відходи» з метою обмеження, запобігання негативного впливу відходів на навколишнє середовище та здоров'я людини заборонено вводити в дію нові і реконструйовані підприємства та інші об'єкти, не забезпечені устаткуванням і технологіями для безпечного поводження з відходами. Однак, притягати до відповідальності за недотримання цього положення орган місцевого самоврядування не вправі. Тому матеріали за результатами обстеження території із зазначенням відповідного порушення треба надіслати до територіального органу Державної екологічної інспекції України.

Проте, відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (п. 4 ч. 1 ст. 6) позапланова перевірка підприємства може бути здійснена лише за зверненням фізичної особи. Це означає, що Державна екологічна інспекція не матиме права вийти на перевірку за зверненням органу місцевого самоврядування. Тому, представникові органу місцевого самоврядування потрібно звернутися від свого імені (як фізична особа) до відповідного органу державного контролю з ініціюванням провести перевірку того, як підприємство дотримується правил поводження з відходами.

Приклад 1:

Чому небезпечні відходи потрапляють в довкілля і як їх контролювати

Щороку в Україні утворюється близько 600 тис. тонн небезпечних відходів. Це відпрацьовані люмінесцентні лампи, моторні масла, акумуляторні батареї, непридатні та протерміновані пестициди, тара з-під пестицидів, медичні відходи та інші. В європейських країнах ці відходи безпечно збирають, переробляють, знешкоджують та утилізують. В Україні ж більшість небезпечних відходів опиняються на сміттєзвалищах, вздовж доріг, річок та в лісосмугах. До прикладу,

відпрацьовані люмінесцентні лампи, які містять ртуть, виявлено поблизу с. Змітнів Чернігівської області та м. Чигирин Черкаської області⁵, біля приватних домівок в селі Малехів на Львівщині⁶. У селі Червона Слобода, що 1,5 км від Черкас, місцеві мешканці знайшли пластикові ємкості із залишками пестицидів, які звозили туди фурами та спаливали⁷.

Небезпечні медичні відходи в промаркованій тарі з назвою лабораторій та операційних відділень, які утворили ці відходи, а також з документами про передачу медичними закладами цих відходів ліцензованим підприємствам, було знайдено в лісі, на околиці одного з сіл Київщини⁸. Поблизу Грибовицького полігону на Львівщині два підприємства здійснювали незаконні оборудки з кислими гудронами, не маючи ліцензій на цей вид відходів⁹. І це лише кілька фактів, які розкривали журналісти та екологи у своїх розслідуваннях.

Небезпечні відходи, які замість переробки, знешкодження, утилізації, потрапляють у довкілля, призводять до жахливих наслідків. В Україні від неналежного поводження з відходами щорічно помирає близько 1260 громадян (дані Всесвітньої організації охорони здоров'я

⁵ «Біля села Змітнів знайдено звалище відпрацьованих люмінесцентних ламп», 19.10.2016, Інтернет-видання Чернігівщина: події та коментарі: <http://pik.cn.ua/23963/bilya-sela-zmitniv-znaydeno-zvalishche-vidpratsbovanih-lyuminestsentnih-lamp/>

«У Черкасах знайдено звалище люмінесцентних ламп», 22.11.2016 р., Інтернет-видання depo.ua: <http://poltava.depo.ua/ukr/cherkasy/u-cherkakah-znaydeno-zvalishche-lyuminestsentnih-lamp-22112016094400>

«Екологічний злочин у столиці», 11.03.2016, Інтернет-видання ТОВ «Телестудія «Служба інформації» (телеканал НТН): <http://ntn.ua/uk/video/news/2016/03/11/20410>

⁶ «Як спритні підприємці заробляють на небезпечних відходах» Інтернет — сторінка Телеканалу новин «24»: https://24tv.ua/yak_spritni_pidpriyemtsi_zaroblyayut_na_pererobtsi_nebezpechnih_vidhodiv_n867459

⁷ «Гектар гербіцидів та пестицидів виявили неподалік Черкас», випуск новин «Сьогодні»: <https://www.youtube.com/watch?v=4rtWaxSAeug>

⁸ «На Київщині посеред лісу знайшли звалище з медичними відходами», випуск новин ТСН: <https://www.youtube.com/watch?v=AnJd7mba1R8>

⁹ Грибовицькі гудрони, веб-сайт <http://gudronnmz.bei.org.ua/>

(ВООЗ)¹⁰. Це порівнює нашу державу до африканських країн (Замбія, Уганда, Нігерія, Камерун), які неналежно поводяться з небезпечними відходами.

У Ліцензійних умовах, затверджених Постановою КМУ № 446 від 13.07.2016, визначено вичерпний перелік організаційних, кадрових, технологічних вимог, обов'язкових для поводження з небезпечними відходами при видачі ліцензій¹¹. Однак, згідно з Ліцензійними умовами Мінприроди встановлює лише документальний факт наявності на підприємстві обладнання, не перевіряючи, чи таке обладнання справді наявне і придатне для виконання відповідної операції щодо поводження з небезпечними відходами.

У 2016–2017 роках Мінприроди перевірило 102 підприємства і встановило, що понад 50 % ліцензіатів не мали матеріально-технічної бази, заявленої у документах на отримання ліцензії. Третини перевірених ліцензіатів взагалі не було знайдено за місцем провадження господарської діяльності, зазначених у ліцензіях¹². Щоб зберегти довкілля, здоров'я і життя громадян, органи місцевого самоврядування повинні вжити заходи в межах своїх повноважень на підпорядкованих територіях щодо того, як ліцензіати поводяться з небезпечними відходами, зокрема, в частині перевірки наявності екологічно безпечної технології у таких підприємств та скерування матеріалів до правоохоронних органів, а також звернення представника (як фізичної особи) про проведення позапланового заходу здійснення державного нагляду (контролю) до Мінприроди та Державної екологічної інспекції.

¹⁰ «Toxic hazards», Health and Environment Linkages Initiative: <http://www.who.int/heli/risks/toxics/chemicals/en/>

¹¹ Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами, Кабінет Міністрів України; Постанова, Умови від 13.07.2016 № 446, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/446-2016-%D0%BF>

¹² Остап Семерак: «Мінприроди наполягатиме на скасуванні мораторію, який забороняє перевіряти ліцензіатів у сфері поводження з небезпечними відходами», новина від 31.08.2017, офіційний веб-портал Мінприроди України, <https://menr.gov.ua/news/31660.html>

Приклад 2:

Захоронення тваринних решток на ґрунті замість їхнього безпечного спалювання

Жовківська філія державного підприємства «Укрветсанзавод» збудована за типовим проектом 1988 року. Призначення заводу згідно з проектом є збирання та знешкодження трупів тварин та відходів м'ясо-рибопереробної промисловості, конфіскованої та небезпечної продукції для наступної її утилізації і переробки.

Влітку 2016 року громадськість порушила питання про забруднення довкілля, антисанітарію на підприємстві. 2 грудня 2016 року працівники ЕПЛ спільно з депутатами Жовківської районної ради, депутатами сільських рад навколишніх сіл, мешканцями та журналістами здійснили громадський екологічний контроль підприємства. Подвір'я підприємства було закидане горами кісток тварин, пір'ям, шерстю. Установки із знешкодження тваринних решток та конфіскованої продукції на підприємстві не було. Технологія кагатування, за якою утилізують трупи тварин, полягає в складуванні решток тварин на території підприємства.

У липні–серпні 2016 року ГУ Держпродспоживслужби у Львівській області, Державна екологічна інспекція у Львівській області, Жовківський райвідділ ГУ ДСНС України у Львівській області здійснювали перевірку діяльності філії щодо дотримання чинного законодавства. Органи державного контролю виявили ряд порушень; забруднення повітря, ґрунтів аміаком, азотом амонійним. Втім про відсутність обладнання із знешкодження трупів тварин та конфіскату такі органи забули згадати. Сморід не давав можливості перебувати на підприємстві і взимку. Поблизу заводу тече р. Свиня, населені пункти на відстані 2 км. Зграї ворон, собак та щурів були невід'ємним атрибутом цього об'єкта.

Незважаючи на такі порушення, державне підприємство працювало, а органи державного контролю «покривали» порушника. ЕПЛ спільно з громадськими активістами звернулися до правоохоронних органів та органів державного контролю. В результаті підприємство встановило котел для спалювання решток тварин. Однак, у цьому випадку орган місцевого самоврядування не вжив жодних заходів реагування.

Важливими є положення п. 38 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та п. 6 ч. 1 ст. 15 Закону України

«Про охорону навколишнього природного середовища», які передбачають виключну компетенцію сільських, селищних та міських рад надавати згоду на розміщення на території села, селища, міста нових об'єктів, в тому числі місць чи об'єктів для розміщення відходів, сфера екологічного впливу діяльності яких згідно з чинними нормативами включає відповідну територію. Тобто орган місцевого самоврядування фактично вправі заборонити діяльність тих чи інших об'єктів, якщо їхня діяльність загрожує забрудненням навколишнього середовища та порушенням екологічних прав громадян.

Приклад 3:

Проектування будівництва полігону ТПВ у прибережній захисній смузі річки

До ЕПЛ у квітні 2016 року звернулися мешканці села Назавизів Надвірнянського району Івано-Франківської області у зв'язку з тим, що Надвірнянська міська рада планує будівництво полігону ТПВ в урочищі «Чобіток» з порушеннями природоохоронних та будівельних норм.

ЕПЛ вивчила документацію стосовно відведення земельної ділянки, робочий проект «Нове будівництво полігону ТПВ і сміттєсортувальної лінії в урочищі «Чобіток» у м. Надвірна Івано-Франківської області та встановила:

- порушення ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів. Основи проектування»;
- порушення земельного законодавства при наданні земельної ділянки для розміщення полігону ТПВ в урочищі «Чобіток»;
- порушення водного законодавства;
- порушення законодавства про містобудування.

Другого жовтня 2016 року представники ЕПЛ взяли участь у зборах громади с. Назавизів. Громада села одностайно виступила проти не екологічних проектів Надвірнянської міської ради. Спільно з місцевими активістами представники ЕПЛ відвідали урочище «Чобіток». Будівництво полігону планувалося в прибережній захисній смузі р. Черлена, на території, яка зазнає підтоплення.

Назавизівська сільська рада 19.10.2016 року звернулася до Надвірнянської міської ради про скасування рішень щодо будівництва полігону ТПВ в урочищі «Чобіток». Спільними зусиллями ЕПЛ, громади

с. Назавизів та Назавизівської сільської ради зупинено будівництво полігону в прибережній захисній смузі річки Черлена.

2.2. Порядок діяльності та організаційна структура інспекції з благоустрою населених пунктів

Для здійснення контролю за станом благоустрою, виконання норм та правил благоустрою сільським, селищним і міським радам варто утворити інспекції з благоустрою населених пунктів. Ефективна робота таких інспекцій сприяє додатковим надходженням до місцевого бюджету, адже такі особи мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення.

Контроль інспекція з благоустрою може здійснюватися через:

- проведення рейдів і перевірок територій та об'єктів населеного пункту щодо стану їх благоустрою;
- складання протоколів про порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів;
- забезпечення подання позовів до суду про відшкодування шкоди, завданої об'єктам благоустрою внаслідок порушення законодавства з питань благоустрою населених пунктів, Правил благоустрою території населеного пункту.

Сільська, селищна або міська рада повинні затвердити положення про інспекцію з благоустрою, що є правовою основою її діяльності. Згідно із законом таке положення розробляється на підставі Типового положення. Втім, таке Типове положення ще не затверджено, що стримує розвиток і функціонування самоврядного контролю в цій сфері. Водночас наказом Мінжитлокомунгосп України № 177 від 09.11.2007 р. затверджено Примірне положення про інспекцію з благоустрою населеного пункту¹³.

Основними завданнями інспекції з благоустрою населеного пункту є: контроль за станом благоустрою населеного пункту; контроль

¹³ Про затвердження Примірного положення про інспекцію з благоустрою населеного пункту, Міністерство з питань житлово-комунального господарства України; Наказ від 09.11.2007, № 177, http://www.standartpark.ua/upload/laws/nakaz_n177.pdf

за дотриманням правил благоустрою населеного пункту; сприяння розвитку та поліпшенню стану благоустрою населеного пункту; притягнення винних до відповідальності за порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів; запобігання правопорушенням у сфері благоустрою населеного пункту.

Інспекцію з благоустрою рекомендується утворювати як структурний підрозділ відповідного виконавчого органу сільської, селищної або міської ради. Чисельність Інспекції необхідно визначати, виходячи з розрахунку: 1 інспектор на кожні 10 тис. мешканців населеного пункту. Інспекція з благоустрою населеного пункту повинна підпорядковуватися заступникові голови виконавчого органу сільської, селищної або міської ради, до компетенції якого належать питання житлово-комунального господарства, та доручити координацію її діяльності. До складу Інспекції входить начальник інспекції, його заступники та інші працівники Інспекції. Начальника призначає голова виконавчого органу сільської, селищної або міської ради за поданням відповідного заступника, якому підпорядковується Інспекція. Заступника начальника Інспекції слід призначати відповідному заступникові голови виконавчого органу сільської, селищної або міської ради, за поданням начальника інспекції. Інших працівників інспекції з благоустрою населеного пункту призначає начальник Інспекції.

Інспекція з благоустрою населених пунктів покликана притягати винних осіб до відповідальності за порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів. Така відповідальність встановлена ст. 152 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП).

За цією статтею Інспекція складає протокол про адмінправопорушення, що є необхідною умовою для притягнення до відповідальності. Втім, з цією метою виконавчий комітет сільської, селищної або міської ради повинен видати розпорядження з визначенням посадових осіб органів місцевого самоврядування (членів Інспекції), які матимуть право складати протоколи про адміністративні правопорушення за ст. 152 КУпАП. Це пов'язано з тим, що Кодекс про адміністративні правопорушення дозволяє складати протоколи про адмінправопорушення за ст. 152 посадовим особам, уповноваженим на те виконавчими комітетами сільських, селищних та міських рад (п. 2 ч. 1 ст. 255 КУпАП).

2.3. Юридична відповідальність

Загальний перелік правопорушень у сфері поводження з відходами міститься у ст. 42 Закону України «Про відходи». Серед них:

- порушення встановленого порядку поводження з відходами, що призвело або може призвести до забруднення навколишнього природного середовища, прямого чи опосередкованого шкідливого впливу на здоров'я людини та економічних збитків;
- самовільне розміщення чи видалення відходів;
- порушення порядку ввезення в Україну, вивезення і транзиту через її територію відходів як вторинної сировини;
- невиконання розпоряджень і приписів органів, що здійснюють державний контроль та нагляд за операціями поводження з відходами та за місцями їх видалення;
- невиконання розпоряджень і приписів органів, що здійснюють державний контроль та нагляд за операціями поводження з відходами та за місцями їх видалення та ін.

Перелічені в законі порушення вимог у сфері поводження з відходами не містять конкретної відповідальності за їх вчинення, тобто нема санкцій, які застосовуються до порушників законодавства у сфері поводження з відходами. Деталізація та конкретизація складів правопорушень із встановленням відповідних санкцій міститься у відповідних кодифікованих актах, таких як Кодекс України про адміністративні правопорушення та Кримінальний кодекс України.

2.3.1. Адміністративна відповідальність

Таблиця 1

Номер та назва статті Кодексу України про адміністративні правопорушення	Склад правопорушення	Розмір штрафу, грн		Уповноважений орган складати протокол про адміністративне порушення	Уповноважений орган розглядати справи про адміністративні правопорушення
		Громадяни	Посадові особи, громадяни — суб'єкти підприємницької діяльності		
1	2	3	4	5	6
Ст. 52 Псування та забруднення сільськогосподарських та інших земель	Псування сільськогосподарських та інших земель, забруднення їх хімічними і радіоактивними речовинами, нафтою та нафтопродуктами, неочищеними стічними водами, виробничими та іншими відходами, а так само нежиття заходів по боротьбі з бур'янами	240–1360	850–1700	Громадський інспектор сільського господарства	Державна екологічна інспекція України або Держгеокадастр
Ст. 72 Пошкодження лісу стічними водами, хімічними речовинами, нафтою і нафтопродуктами, шкідливими викидами, відходами	Пошкодження лісу стічними водами, хімічними речовинами, нафтою і нафтопродуктами, промисловими і комунально-побутовими викидами, відходами і пошкодженнями, що спричиняє його усихання чи захворювання	170–510	510–850	Єгері та посадові особи користувачів мисливських угідь, уповноважених на охорону державного мисливського фонду та Державна екологічна інспекція	Державна екологічна інспекція України

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6
Ст. 73 Засмічення лісів відходами	Засмічення лісів відходами	17–51	51–119	Державна екологічна інспекція, громадський лісовий інспектор, громадський інспектор з охорони довкілля, егері та посадові особи користувачів мисливських угідь, уповноважених на охорону державного мисливського фонду	Державна екологічна інспекція України
Ст. 82 Порушення вимог щодо поводження з відходами під час їх збирання, перевезення, зберігання, час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення або захоронення	Порушення вимог щодо поводження з відходами під час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення або захоронення	340–1360	850–1700	Державна екологічна інспекція України, громадський інспектор з охорони довкілля	

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6
Ст. 82 ¹ Порушення правил ведення первинного обліку та здійснення контролю за операціями поводження з відходами або неподання чи подання звітності щодо утворення, використання та видалення відходів	Порушення правил ведення первинного обліку та здійснення контролю за операціями поводження з відходами або неподання чи подання звітності щодо утворення, використання та видалення відходів з порушенням встановлених строків, а так само порядку подання такої звітності	51–85		Державна екологічна інспекція України	Державна екологічна інспекція України
Ст. 82 ² Виробництво продукції з відходів чи з їх використанням без відповідної нормативно-технічної та технологічної документації	Виробництво продукції (крім дослідних зразків) з відходів чи з їх використанням без відповідної нормативно-технічної та технологічної документації, погодженої в установленому порядку	51–85			

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6
<p>Ст. 82³ Приховування перекручування або відмова в наданні повної та достовірної інформації за запитами посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними</p>	<p>Приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитами посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними, в тому числі про їх аварійні скиди та відповідні наслідки</p>	<p>51–85</p>		<p>Державна екологічна інспекція України</p>	<p>Державна екологічна інспекція України</p>
<p>Ст. 82⁴ Змішування чи захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує спеціальний дозволу</p>	<p>Змішування чи захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує спеціальний дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, обласних, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій, органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища</p>	<p>34–85</p>			

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6
Ст. 82 ⁵ Порушення правил передачі відходів	Передача відходів з порушенням встановлених правил на зберігання, оброблення або видалення підприємствам чи організаціям, що не мають відповідного дозволу на проведення цих операцій	17–51	34–85	Державна екологічна інспекція України	Державна екологічна інспекція України
Ст. 82 ⁶ Порушення встановлених правил і режиму експлуатації установок і виробництв з оброблення та утилізації відходів	Порушення встановлених правил і режиму експлуатації установок і виробництв з оброблення та утилізації відходів, а також полігонів для зберігання чи захоронення промислових, побутових та інших відходів (сміттєзвалищ, шламосховищ, золовідвалів тощо)		34–85		
Ст. 91 ³ Приховування, перевищення встановлених лімітів на обсяги утворення та розміщення відходів	Приховування перевищення встановлених лімітів на обсяги утворення та розміщення відходів	34–85			

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6
Ч. 3 ст. 109 Порушення правил по охороні порядку і безпеки руху на залізничному транспорті	Викидання сміття та інших предметів з вікон і дверей вагонів поїздів, прохід по залізничних коліях у невстановлених місцях	Попередження або накладення штрафу від 34 до 170	Націоналія та органи залізничного транспорту	Націоналія та органи залізничного транспорту	
Ч. 3 ст. 116 ³ Порушення правил, що забезпечують безпеку експлуатації суден на внутрішніх водних шляхах	Викидання за борт річкового або маломірного судна сміття та інших предметів	Попередження або штраф 8,5–17	Націоналія та Державна інспекція з безпеки на морському та річковому транспорті	Націоналія та Державна інспекція з безпеки на морському та річковому транспорті	
Ч. 2 ст. 119 Порушення правил користування засобами автомобільного транспорту та електротранспорту	Викидання сміття та інших предметів з вікон і дверей автобусів, маршрутних таксі, тролейбусів або трамваїв	Попередження або штраф 8,5–17	Націоналія та органи автомобільного транспорту	Націоналія та органи автомобільного транспорту	
Ст. 152 Порушення державних стандартів, норм та правил у сфері благоустрою населених пунктів, правил благоустрою територій населених пунктів	Порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів, правил благоустрою територій населених пунктів	340–1360 850–1700	Уповноважені особи органів місцевого самоврядування та Націоналія України	Виконавчі комітети сільських, селищних та міських рад та адміністративні комісії при виконавчих органах сільських, селищних та міських рад	

2.3.2. Кримінальна відповідальність

Таблиця 2

Номер та назва статті Кримінального кодексу України	Склад злочину	Покарання
1 Ст. 239 Забруднення або псування земель	2 Забруднення або псування земель речовинами, відходами чи іншими матеріалами, шкідливими для життя, здоров'я людей або довкілля, внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля	3 Штраф до 3400 грн або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років
Ст. 241 Забруднення атмосферного повітря	Забруднення або інша зміна природних властивостей атмосферного повітря шкідливими для життя, здоров'я людей або для довкілля речовинами, відходами або іншими матеріалами промислового чи іншого виробництва внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля	Штраф 1700–3400 грн або обмеження волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на той самий строк або без такого
Ст. 242 Порушення правил охорони вод	Порушення правил охорони вод (водних об'єктів), якщо це спричинило забруднення поверхневих чи підземних вод і водонесних горизонтів, джерел питних, лікувальних вод або зміну їхніх природних властивостей, або виснаження водних джерел і створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи для довкілля	Штраф 1700–3400 грн або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років, або обмеженням волі на той самий строк

Продовження таблиці 2

1	2	3
<p>Ст. 243 Забруднення моря</p>	<p>Забруднення моря в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або в межах вод виключної (морської) економічної зони України матеріалами чи речовинами, шкідливими для життя чи здоров'я людей, або відходами внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло перешкодити законним видам використання моря, а також незаконне скидання чи поховання в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або у відкритому морі зазначених матеріалів, речовин і відходів</p>	<p>Штраф 5100–13 600 грн або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого</p>
<p>Ст. 268 Незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини</p>	<p>Ввезення на територію України чи транзит через її територію відходів або вторинної сировини без належного дозволу</p> <p>Ввезення на територію України чи транзит через її територію речовин або матеріалів, що належать до категорії небезпечних відходів, які забороняються до ввезення</p>	<p>Штраф до 1700 грн або обмеженням волі на строк до трьох років.</p> <p>Штраф 850–3400 грн або позбавленням волі на строк до трьох років</p>

2.3.3. Інші види відповідальності

Особи, винні в порушенні вимог у сфері поводження з відходами, окрім кримінальної та адміністративної відповідальності, можуть також притягатися до цивільної та дисциплінарної відповідальності. До дисциплінарної відповідальності притягаються винні особи в разі порушення законодавства в процесі виконання трудових обов'язків. У такому випадку на фізичну особу дисциплінарні стягнення накладаються на підставі Кодексу законів про працю.

Цивільно-правова відповідальність настає незалежно від притягнення винних осіб до адміністративної або кримінальної відповідальності. Особи повинні нести цивільно-правову відповідальність у разі заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу або здоров'ю громадян. Відшкодування шкоди, заподіяної об'єктам навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до затверджених у встановленому порядку такс, а також методик обчислення розміру збитків.

Міністерство
захисту навколишнього
середовища та
атомної безпеки України

Міністерство
захисту навколишнього
середовища та
атомної безпеки Польщі

**ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ
З ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ**

Польща

Україна

<p>Неподача ринків звітів про обсяги утворення відходів</p> <p>500 злотих (≈ 3 500 грн.)</p> <p>Зачислення небезпечних відходів один з одним або з іншими відходами, збір і переробка відходів без дозволу або з порушенням виданого дозволу, транспортування відходів без дозволу або без запису в реєстрі то ін.</p> <p>Засмічення території населених пунктів</p> <p>Порушення правил здійснення операцій поводження з відходами, що становить загрозу для життя чи здоров'я людини, або може викликати значне зменшення маси води, повітря, землі, або значиме розширення чи тривалішого впливу значних розмірів</p>	<p>1000 злотих (≈ 7 000 грн.) до 1 000 000 злотих (≈ 7 000 000 грн.)</p> <p>до 500 злотих (≈ 3 500 грн.) або догори</p> <p>позабавлення волі на 3 місяців до 5 років.</p>	<p>фінанс. особи на 8,5 грн. до 17 грн.</p> <p>масштабні особи на 51 грн. до 85 грн.</p> <p>фінанс. особи на 340 грн. до 1340 грн. масштабні особи та громадяни-організації на 650 грн. до 1700 грн.</p> <p>фінанс. особи на 340 грн. до 1340 грн.</p> <p>Кримінально відповідальність за аналогічні правопорушення в Україні існують. Інші злочини, пов'язані з негнучим вказом відходів на повітря, воду, землю в Україні в якості покарання передбачають штраф</p>
<p>Викладання сміття та інших предметів з вікон і дверей автобусів, маршрутних таксі, тролейбусів або трамваїв; викладання сміття за борти рибачого або мотомаринного судна</p> <p>Порушення порядку надання залізничності</p> <p>Порушення вимог щодо поводження з відходами під час їх збирання, перевезення, зберігання, утилізації, знешкодження, виділення або захоронення</p> <p>Засмічення території населених пунктів</p>		

Для удосконалення відповідальності за порушення правил поводження з відходами необхідно:

1

Посилити адміністративну та впровадити кримінальну відповідальність за порушення правил поводження з відходами

2

Забезпечити контроль за притягненням винних осіб до відповідальності

3

Інформувати громадян про негативний вплив відходів на довкілля і здоров'я та про відповідальність за неправильне поводження з відходами

Рис. 6. Відповідальність у сфері поводження з відходами в Україні та Польщі

Якщо таких нема, то відшкодування проводиться за фактичними витратами на відновлення порушеного стану навколишнього природного середовища. Розрахунок шкоди, завданої довкіллю, здійснює Державна екологічна інспекція України.

Із таблиць видно, що відповідальність у сфері поводження з відходами не сувора, а органи місцевого самоврядування мають право накладати стягнення на винних осіб лише за ст. 152 КУпАП. Однак, якщо ж орган місцевого самоврядування виявить порушення законодавства щодо безпечного поводження з відходами, яке підпадає під ознаки будь-якого іншого правопорушення, він зобов'язаний повідомити про нього органу, який уповноважений складати протокол про таке адмінправопорушення та розглядати відповідну справу. Якщо ж протиправне діяння у сфері поводження з відходами містить склад злочину, орган місцевого самоврядування повинен повідомити про це правоохоронні органи.

2.4. Складення протоколів про адміністративні правопорушення

Правила та норми у сфері благоустрою населених пунктів містять чимало положень, які стосуються вимог до безпечного поводження з відходами. Порушення ж цих положень тягне за собою адміністративну відповідальність за ст. 152 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Виявляти та фіксувати порушення за цією статтею мають право посадові особи, уповноважені на те виконавчими комітетами сільських, селищних та міських рад, зокрема інспекція з благоустрою населених пунктів. Однак виконавчому комітету сільської, селищної або міської ради потрібно видати розпорядження з визначенням посадових осіб, які матимуть право складати протокол за цією статтею (додаток 5).

Такі протоколи є одним з основних джерел доказової інформації, на їх підставі встановлюється наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Тому треба подбати про те, щоб протокол було складено правильно. На практиці дуже часто неправильно складений протокол (на підставі

якого адміністративна комісія розглянула справу) стає підґрунтям для оскарження постанови.

Протокол про адміністративне правопорушення (додаток б) складається у двох екземплярах, один з яких під розписку вручається особі, яку притягають до адміністративної відповідальності.

Протокол про адміністративне правопорушення повинен містити таку інформацію:

- дату і місце його складення, посаду, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол;
- відомості про особу, яку притягають до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення: *прізвище, ім'я і по батькові; дату і місце народження; місце проживання; телефон; посаду; зарплату, пенсію чи доходи з інших джерел у гривнях; освіта; сімейний стан; кількість осіб, що перебувають на утриманні; чи притягали особу раніше відповідальності (адміністративної, кримінальної)*);
- місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення;
- нормативний акт, який передбачає відповідальність за це правопорушення;
- прізвища, адреси свідків, потерпілих (у разі якщо вони є);
- пояснення особи, яку притягають до адміністративної відповідальності. Пояснення може додаватися до протоколу окремо, про що робиться запис у протоколі. Інші відомості необхідні для вирішення справи;
- відомості про матеріальну шкоду, завдану адмінправопорушенням (у разі, якщо така є).

Якщо порушник відмовляється підписати протокол, про це робиться запис. Можливе засвідчення такого запису підписами понятих. При складанні протоколу особі, яку притягають до адміністративної відповідальності, роз'яснюють її права та обов'язки, передбачені ст. 63 Конституції України та ст. 268 КУпАП, про що робиться відмітка у протоколі. Протокол підписують уповноважена посадова особа та особа, стосовно якої складається протокол, а також свідки, якщо такі є. Якщо особа, стосовно якої складається протокол, відмовляється його підписати, то уповноважена посадова особа робить про це відповідну відмітку в протоколі. Особа, стосовно якої складається протокол, має право додати до протоколу пояснення і зауваження щодо його змісту, а також пояснення щодо причин відмови його підписати.

У протоколі не допускаються виправлення, а також внесення додаткових записів після того, як протокол підписала особа, стосовно якої його складено. До протоколу долучаються матеріали з достовірною інформацією, які підтверджують факт вчинення адміністративного правопорушення (заяви, пояснення посадових осіб; осіб, стосовно яких складено протокол; свідків, якщо вони є; засвідчені копії документів, інші документи, фотокартки, матеріали відеозапису).

Протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 152 КУпАП разом із іншими матеріалами, що підтверджують факт вчинення адміністративного правопорушення, формують у справі про адміністративні правопорушення та направляються до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради або ж адміністративної комісії при виконавчих органах відповідної ради.

2.5. Створення адміністративних комісій та розгляд справ про адміністративні правопорушення

Розглядати справи про адміністративні правопорушення за ст. 152 КУпАП (порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів) мають право адміністративні комісії при виконавчих органах сільських, селищних та міських радах.

Відповідно до ст. 125 КУпАП комісії утворюють відповідні органи місцевого самоврядування у складі голови, заступника голови, відповідального секретаря, а також членів комісії. В адміністративних комісіях при виконавчих органах міських рад є посада звільненого відповідального секретаря комісії. Порядок діяльності адміністративних комісій встановлюється КУпАП та іншими законодавчими актами України. Одним з них є «Положення про адміністративні комісії Української РСР»¹⁴. Положення цього документа дещо застарілі, однак їх можна використати як типові для відповідного Положення про адміністративну комісію при конкретному виконавчому органі тієї чи іншої ради.

¹⁴ Про затвердження Положення про адміністративні комісії Української РСР, Президія Верховної Ради УРСР; Указ, Положення від 09.03.1988 № 5540-XI, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5540-11/print1443084589974622>

Механізм формування адміністративної комісії:

1. Пропозиції щодо формування персонального складу адміністративної комісії надходять на ім'я голови органу місцевого самоврядування (сільського, селищного, міського голови) від депутатів місцевої ради, громадських організацій, дорадчих органів та патронатних служб.
2. Голова органу місцевого самоврядування з поданих та особисто дібраних кандидатур добирає необхідний (з його точки зору) склад та формує проект розпорядчого документа — рішення виконавчого комітету.
3. Голова органу місцевого самоврядування подає на розгляд виконавчого комітету проект рішення виконавчого комітету зі встановленим складом адміністративної комісії, розгляд якого здійснюється на засіданні виконавчого комітету.
4. Виконавчий комітет простою більшістю від свого складу затверджує склад адміністративної комісії або відхиляє весь склад чи якусь із кандидатур. Якщо виконавчий комітет відхилив кандидатуру, запропоновану до складу адміністративної комісії, голова органу місцевого самоврядування вправі внести іншу кандидатуру.
5. Рішення виконавчого комітету про затвердження складу адміністративної комісії, доводиться до загального відома через оприлюднення в друкованих ЗМІ, на офіційному сайті органу місцевого самоврядування та (здебільшого в сільських населених пунктах) через розміщення на стенді оголошень та рішень місцевої ради та виконкому.

Законодавство, у якому фігурує адміністративна комісія, не містить будь-яких вимог до їхнього суб'єктного складу: ні кваліфікаційно-освітніх, ні вікових, ні право обмежувальних. До складу адміністративної комісії можуть бути включені будь-які особи, за винятком представників державних органів, службових особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, а також працівників прокуратури, суду й адвокатів. Зазначених вимог до персонального складу не містять і локальні положення, що істотно впливає на якість їхнього формування. Зважаючи на це, органам місцевого самоврядування треба врегулювати діяльність адміністративних комісій стосовно вимог, що ставляться до їхніх членів само-

стійно, включивши до положень про адміністративні комісії пункти з наступним змістом¹⁵:

До складу адміністративної комісії може бути включена особа, яка є громадянином України, досягла вісімнадцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідної адміністративної комісії. Не підлягають включенню до складу адміністративної комісії громадяни: визнані судом обмежено дієздатними або недієздатними; які мають хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню обов'язків члена адміністративної комісії; які мають незняту чи непогашену судимість; народні депутати України, члени Кабінету Міністрів України, судді, прокурори, працівники Національної поліції та інших правоохоронних органів, військовослужбовці, працівники апаратів судів, адвокати, нотаріуси; особи, які не володіють державною мовою».

Адміністративні комісії мають право розглядати справи про адміністративні правопорушення, якщо присутні не менш як половина членів їхнього складу, а виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад — за наявності не менш як двох третин від загального складу виконавчого комітету.

2.5.1. Порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення

Глава 22 КУпАП встановлює порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення. Деталізовані положення про порядок розгляду справ адміністративними комісіями передбачений «Положенням про адміністративні комісії Української РСР».

Справи про адміністративні правопорушення адміністративні комісії розглядають за місцем проживання порушника в п'ятнадцятиденний строк з дня одержання протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи. Адміністративна комісія розглядає справи на засіданнях, що проводяться не рідше двох разів на місяць.

¹⁵ Організаційно-правове регулювання діяльності адміністративних комісій при виконавчих органах місцевого самоврядування, Шушуклова В. Д., Одеський державний університет внутрішніх справ, <http://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Shushulkovoyi-Vri-Dmitrvni.pdf>

Засідання комісії є правомочним, якщо присутня не менш як половина загального складу комісії.

Справи розглядаються відкрито. Це означає, що будь-якій зацікавленій особі не може бути відмовлено в розгляді справи. До того ж, адміністративна комісія повинна своєчасно повідомити учасників про місце і час розгляду справи. За відсутності особи, яку притягають до адміністративної відповідальності, справа може розглядатися у разі, якщо є дані про своєчасне і належне сповіщення особи про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи. Перш ніж приступити до розгляду справи, адміністративна комісія повинна з'ясувати:

- 1) чи належить до її компетенції розгляд цієї справи (вирішується відповідно до ст. 213, глави 17 КУпАП);
- 2) чи правильно складено протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення;
- 3) чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду (забезпечення виконання обов'язку щодо сповіщення про час і місце розгляду справи здійснюється відповідно до ст. 277-2 КУпАП);
- 4) чи витребувано необхідні додаткові матеріали (заявляти клопотання про витребування додаткових матеріалів мають експерт, особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілий, законні представники та захисник);
- 5) чи підлягають задоволенню клопотання особи, яку притягають до адміністративної відповідальності, потерпілого, законних представників і адвоката).

Розгляд справи розпочинає голова засідання з оголошення, яка справа підлягає розгляду, кого притягають до адміністративної відповідальності, роз'яснення особам, які беруть участь у розгляді справи, їхніх прав та обов'язків.

Наступним оголошується протокол про адміністративне правопорушення. На засідання заслуховують осіб, які беруть участь в розгляді справи, досліджують докази і вирішуються клопотання.

На підставі змісту оголошеного протоколу про адміністративне правопорушення, заслуховування особи, щодо якої складено протокол (яку притягають до адміністративної відповідальності), та інших осіб, які беруть участь у провадженні в справі про адмінправопорушення, а

також дослідження доказів та вирішення клопотань, адміністративна комісія повинна з'ясувати такі питання:

- чи було вчинено адміністративне правопорушення (з'ясовується на підставі аналізу протоколу про адміністративне правопорушення, дослідження та оцінювання доказів, пояснень особи, яку притягають до відповідальності, пояснень і даних свідків, аналізу норми статті, за якою особу притягають до адміністративної відповідальності, і встановлення між передбаченим цією статтею складом адміністративного правопорушення і подією, що стала приводом до початку провадження в справі про адміністративне правопорушення, причинно-наслідкового зв'язку тощо);
- чи винна ця особа у вчиненні правопорушення (це питання з'ясовується на підставі аналізу протоколу, дослідження та оцінювання доказів, пояснень особи, яку притягають до адміністративної відповідальності, встановлення форми вини (умислу або необережності) порушника тощо);
- чи підлягає ця особа адміністративній відповідальності.

Провадження у справі не може бути розпочате, а розпочате підлягає закриттю за таких обставин, що передбачені ст. 247 КУпАП:

- відсутність події і складу адміністративного правопорушення;
 - недосягнення особою, яку притягають до адміністративної відповідальності, шістнадцятирічного віку;
 - неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність;
 - скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність;
 - закінчення на момент розгляду справи строків накладення адміністративного стягнення (два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні — не пізніше як через два місяці з дня його виявлення);
 - наявність за одним і тим самим фактом щодо особи, яку притягають до адміністративної відповідальності, постанови компетентного органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, або некасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також повідомлення про підозру особі у кримінальному провадженні за цим фактом;
 - смерть особи, щодо якої було розпочато провадження у справі;
 - чи є обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність.
- Такі обставини перелічено у статті 34 та 35 КУпАП;

- чи заподіяно майнову шкоду;
- чи є у справі інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Орган, який розглядає справу, встановивши причину та умови, що сприяли вчиненню адміністративного правопорушення, вносить у відповідний державний орган, громадську організацію або посадовій особі пропозиції про вжиття заходів щодо усунення цих причин та умов. Про вжиті заходи протягом місяця з дня надходження пропозицій повинно бути повідомлено орган (посадову особу), який вносить пропозицію.

Однак, треба мати на увазі, що чинним законодавством чітко не встановлено прямого обов'язку щодо вжиття вказаних заходів відповідними органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями або посадовими особами (хіба що це прямо передбачено окремими законами).

Приклад 4:

Розрахунок кількості урн для населених пунктів

Відповідно до «Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць» (п. 4.14) кількість урн встановлюється з розрахунку одна урна на 800 кв. м площі парку. На головних алеях відстань між урнами повинна бути не більша ніж 40 м. Біля кожного кіоску (продовольчий сувенірний, книжковий), палатки встановлюється урна місткістю не менше 10 куб. дм). Якщо ж під час розгляду справи уповноважений орган встановить, що причиною засмічення території парку була відсутність урн для сміття, такий орган зобов'язаний надіслати відповідну вимогу про усунення порушень законодавства до балансоутримувача відповідного парку.

Коли адміністративна комісія розглядає справу обов'язково ведеться протокол, який повинен містити відомості, передбачені ст. 281 Кодексу України про адміністративні правопорушення (додаток 7). Однак, не можна накладати адміністративне стягнення протоколом засідання адміністративної комісії. За результатами розгляду справи адміністративна комісія виносить постанову, яка має містити:

- найменування органу, який виніс постанову;
- дату розгляду справи;

- відомості про особу, щодо якої розглядається справа;
- опис обставин, встановлених при розгляді справи;
- зазначення нормативного акта, який передбачає відповідальність за це адміністративне правопорушення;
- ухвалене рішення.

Адміністративна комісія може винести одну з таких постанов:

- про накладення адміністративного стягнення (додаток 8);
- про закриття справи (додаток 9).

Постанову про закриття справи виносять, якщо:

- оголошують усне зауваження (ст. 22 КУпАП);
- матеріали передають на розгляд громадської організації чи трудового колективу (ст. 21 КУпАП);
- матеріали передають прокуророві, органів досудового розслідування (якщо порушення має ознаки злочину);
- при обставинах, передбачених ст. 247 КУпАП.

Постанова адміністративної комісії приймається простою більшістю голосів членів колегіального органу, присутніх на засіданні. Підписує постанову голова засідання і секретар цього органу. Постанову оголошують одразу після закінчення розгляду справи та протягом трьох днів її вручають або надсилають особі, щодо якої її винесено. Копію постанови вручають особі під розписку, а якщо ж копію постанови надсилають, то про це роблять відповідну відмітку в справі.

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДЛЯ НАЛЕЖНОГО УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ

Заходи у сфері управління відходами органи місцевого самоврядування здійснюють за рахунок бюджетних ресурсів, місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища. Проте на практиці органи місцевого самоврядування мають проблеми дефіциту державних та місцевих ресурсів. Це відповідно ускладнює впровадження заходів у сфері поводження з відходами. Водночас органи місцевого самоврядування можуть залучати до впровадження цих заходів інші джерела фінансування.

3.1. Механізм державно-приватного партнерства

Одним із джерел фінансування заходів у сфері управління відходами, які можуть активно залучати органи місцевого самоврядування, є залучення інвестицій за рахунок механізму державно-приватного партнерства.

Державно-приватне партнерство полягає у співпраці між державними партнерами та приватними партнерами, що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому законодавством¹⁶. Мета державно-приватного партнерства — спільно впроваджувати проекти, спрямовані на розв'язання соціально-економічних проблем, зокрема у сфері поводження з відходами (за винятком збирання та перевезення відходів). У результаті застосування цього механізму

¹⁶ Про державно-приватне партнерство, Верховна Рада України; Закон від 01.07.2010 № 2404-VI у редакції від 10.06.2018, <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

переваги одержують органи місцевого самоврядування і територіальні громади, а також представники бізнесу, які співпрацюють з ними в розв'язанні соціально-економічних проблем, зокрема, проблем у сфері поводження з відходами.

Порядок здійснення державно-приватного партнерства регулюють Закон України «Про державно-приватне партнерство», Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства», Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України та інші законодавчі акти, міжнародні договори України, згоду на обов'язковість яких надає Верховна Рада України.

Учасниками державно-приватного партнерства у сфері поводження з відходами можуть бути:

- Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державні партнери);
- юридичні особи та фізичні особи-підприємці (приватні партнери).

Державні та комунальні підприємства, господарства, 100 відсотків статутного капіталу якого належать державі, територіальній громаді чи Автономній Республіці Крим, можуть бути залучені до державно-приватного партнерства на стороні відповідного державного партнера. Органи місцевого самоврядування у сфері поводження з відходами можуть залучати до державно-приватного партнерства відповідні комунальні підприємства.

На стороні приватного партнера в договорі, що укладається в рамках державно-приватного партнерства, можуть виступати декілька осіб, які відповідно до законодавства можуть бути приватними партнерами. Приватним партнером може виступати юридична особа, створена для здійснення державно-приватного партнерства переможцем (переможцями) конкурсу з визначення приватного партнера, за умов його відповідності вимогам законодавства.

Державно-приватне партнерство має відповідати таким ознакам:

- надання прав управління (користування, експлуатації) об'єктом партнерства або придбання, створення (будівництво, реконструкція, модернізація) об'єкта державно-приватного партнерства з подальшим управлінням (користуванням, експлуатацією), за умови прийняття та виконання приватним партнером інвестиційних зобов'язань відповідно до договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства;

- тривалість відносин від 5 до 50 років;
- передача приватному партнерові частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства;
- внесення приватним партнером інвестицій в об'єкти партнерства з джерел, не заборонених законодавством.

Водночас, на законодавчому рівні не встановлено вимог щодо мінімальної фінансової участі приватного партнера у відповідному проекті, не врегульовано чітких етапів виконання проектів державно-приватного партнерства. У такому разі ці положення можуть бути визначені в договорі, укладеному між органом місцевого самоврядування та відповідним приватним партнером.

Відповідно до положень ст. 5 Закону України «Про державно-приватне партнерство» до форм здійснення державно-приватного партнерства належать договори, зокрема про:

- концесію;
- управління майном (виключно за умови передбачення у договорі, укладеному в рамках державно-приватного партнерства, інвестиційних зобов'язань приватного партнера);
- спільну діяльність;
- інші договори.

Об'єктами державно-приватного партнерства можуть виступати:

- існуючі, зокрема відтворювані (шляхом реконструкції, модернізації, технічного переоснащення) об'єкти, що перебувають у державній або комунальній власності чи належать Автономній Республіці Крим, у тому числі ділянки надр;
- створювані або придбані об'єкти в результаті виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства.

У ході реалізації державно-приватного партнерства можуть бути створені відповідні об'єкти у сфері поводження з відходами.

Приклад 5:

Державно-приватне партнерство на користь довкілля

У ході впровадження проекту державно-приватного партнерства для виробництва електроенергії із звалищного газу в м. Вінниця у 2014 році, на полігоні побутових відходів, який розташований за межами села Стадниця Вінницької області, влаштовано 12 газозбірних свердловин

зі збору звалищного газу. Було також проведено роботи зі встановлення когенераційної установки для перероблення звалищного газу на електроенергію за механізмом державно-приватного партнерства. У рамках проекту зменшено викиди метану в атмосферне повітря та використано альтернативне джерело енергії.

Механізм державно-приватного партнерства здійснюється у декілька етапів, зокрема, це:

- готування пропозиції про здійснення державно-приватного партнерства;
- аналіз ефективності здійснення державно-приватного партнерства;
- ухвалення рішення про здійснення державно-приватного партнерства;
- проведення конкурсу та визначення приватного партнера;
- укладення договору;
- впровадження проекту.

Детальний порядок здійснення етапів державно-приватного партнерства регулюється Законом України «Про державно-приватне партнерство», а також Постановою Кабінету Міністрів України «Про деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства».

Первинним етапом здійснення державно-приватного партнерства є готування пропозицій щодо спільного впровадження конкретного проекту. Пропозиції про здійснення державно-приватного партнерства готують центральні або місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування чи органи Автономної Республіки Крим або особи, які відповідно до положень законодавства можуть бути приватними партнерами, і подаються до органу, уповноваженого проводити аналіз ефективності здійснення державно-приватного партнерства.

Пропозиція має складатися з концептуальної записки, в якій зазначено мету проекту та її обґрунтування, а також із техніко-економічного обґрунтування здійснення державно-приватного партнерства.

Аналіз ефективності здійснення державно-приватного партнерства здійснюють:

- щодо об'єктів державної власності — центральний орган виконавчої влади, що виконує згідно із законом функції з управління

- відповідними об'єктами державної власності, а якщо такий орган не визначений, — Мінекономрозвитку;
- щодо об'єктів комунальної власності, — виконавчий орган місцевого самоврядування, уповноважений відповідною сільською, селищною, міською, районною чи обласною радою, а якщо такий орган не визначений, — виконавчий комітет сільської, селищної, міської ради чи виконавчий апарат районної, обласної ради;
 - щодо об'єктів, що належать Автономній Республіці Крим, — орган, уповноважений Радою міністрів Автономної Республіки Крим, а якщо такий орган не визначений, — Рада міністрів Автономної Республіки Крим.

Аналіз ефективності проводиться шляхом:

- детального обґрунтування соціально-економічних та екологічних результатів здійснення державно-приватного партнерства за результатами аналізу економічних і фінансових показників реалізації державно-приватного партнерства, соціальних результатів реалізації державно-приватного партнерства, включаючи підвищення якості послуг та рівня забезпечення попиту на товари (роботи і послуги), екологічних результатів реалізації державно-приватного партнерства з урахуванням можливого негативного впливу на стан навколишнього природного середовища;
- обґрунтування підвищення ефективності проекту в разі його реалізації із залученням приватного партнера порівняно з реалізацією проекту без такого залучення;
- виявлення видів ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінювання та визначення форми управління ризиками;
- визначення форми здійснення державно-приватного партнерства;
- визначення соціально-економічних та екологічних перспектив після закінчення строку дії договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства.

За результатами проведеного аналізу ефективності складається висновок, його підписує орган, що здійснював відповідний аналіз. Висновок щодо об'єктів державної власності, а також щодо об'єктів комунальної власності та об'єктів, що належать Автономній Республіці Крим (у разі, коли відповідно до такого висновку передбачається надання державної підтримки шляхом фінансування за рахунок

коштів державного бюджету) надсилається разом з пропозицією у паперовій та електронній формі на погодження Мінекономрозвитку, крім випадку, коли аналіз ефективності проводить зазначене Міністерство. Мінекономрозвитку надсилає висновок на погодження до Міністерства фінансів.

Погоджений висновок є підставою, щоб ухвалити рішення про здійснення державно-приватного партнерства або про недоцільність його здійснення.

Рішення про здійснення державно-приватного партнерства чи про недоцільність його здійснення, про проведення конкурсу та затвердження результатів конкурсу з визначення приватного партнера ухвалюють щодо об'єктів:

- державної власності — центральний орган виконавчої влади, що здійснює згідно із законом функції з управління відповідними об'єктами державної власності, а якщо такого органу не визначено — Кабінет Міністрів України;
- комунальної власності — орган місцевого самоврядування згідно з повноваженнями відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування»;
- що належать Автономній Республіці Крим, — орган, уповноважений Радою міністрів Автономної Республіки Крим, а якщо такого органу не визначено — Рада міністрів Автономної Республіки Крим.

Ухваливши рішення про здійснення державно-приватного партнерства, згадані органи, залежно від об'єкта державно-приватного партнерства, ухвалюють рішення про конкурс для визначення приватного партнера. Організація конкурсу, створення конкурсної комісії, проведення конкурсу та затвердження його результатів здійснює орган, який ухвалив рішення про його проведення.

Конкурс проводиться за такими етапами:

- подання заявок на участь у конкурсі;
- попередній відбір претендентів з урахуванням кваліфікаційних та інших вимог, визначених конкурсною документацією (кваліфікаційні вимоги);
- подання конкурсних пропозицій;
- розкриття конвертів з конкурсними пропозиціями учасників конкурсу;

- оцінювання конкурсних пропозицій;
- визначення переможця конкурсу.

Конкурс відбувається згідно з Порядком проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р., № 384.

Переможця конкурсу визначають на основі оцінювання конкурсних пропозицій за такими критеріями:

- критерії технічного та інженерно-конструкторського характеру;
- критерії фінансового і комерційного характеру;
- критерії екологічного та соціального характеру;
- відповідність конкурсної пропозиції вимогам, визначеним законодавством;
- інші критерії залежно від об'єкта, істотних умов та виду договору про партнерство.

Переможцем конкурсу має бути учасник, що набрав найбільшу кількість балів за результатами оцінювання конкурсних пропозицій. За результатами проведення конкурсу комісія складає протокол про результати конкурсу (про визначення переможця конкурсу, про відхилення всіх конкурсних пропозицій без визначення переможця чи про оголошення конкурсу таким, що не відбувся), у трьох примірниках і подає їх на затвердження органів, що ухвалив рішення про проведення конкурсу. Цей орган зобов'язаний не пізніше місяця після підписання протоколу про результати конкурсу (сільські, селищні, міські, районні та обласні ради — на найближчому пленарному засіданні) розглянути результати проведення конкурсу і затвердити відповідний протокол (про визначення переможця конкурсу, про відхилення всіх конкурсних пропозицій без визначення переможця чи про оголошення конкурсу таким, що не відбувся) або відмовити в затвердженні результатів конкурсу з обґрунтуванням причини такої відмови.

На підставі затвердженого протоколу проведеного конкурсу, орган, що ухвалив рішення про здійснення державно-приватного партнерства, укладає договір з переможцем конкурсу на умовах, встановлених конкурсом з визначення приватного партнера. Приватні партнери зобов'язані надавати державним партнерам повну інформацію про

хід виконання договору. Учасники державно-приватного партнерства взаємно відповідальні за виконання зобов'язань, відповідно до умов укладеного договору.

Механізм державно-приватного партнерства є ваговою основою для ефективного поєднання та використання бюджетних ресурсів, державних активів і приватних інвестицій з метою забезпечення розвитку регіонів, зокрема у сфері поводження з відходами. Органи місцевого самоврядування як потенційні державні партнери можуть бути учасниками державно-приватного партнерства та розв'язувати за допомогою цього механізму проблеми поводження з відходами, що є в регіонах. До того ж різні територіальні громади можуть співпрацювати для розв'язання спільних проблем відповідного регіону у сфері поводження з відходами, а на стороні державного партнера можуть виступати декілька органів місцевого самоврядування. Це дасть змогу об'єднати фінансові та інші можливості територіальних громад і залучити приватні інвестиції для налагодження системи поводження з відходами.

3.2. Залучення інвестицій

Відповідно до положень Закону України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект. Такими цінностями можуть бути:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери (крім векселів);
- рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності);
- майнові права інтелектуальної власності;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих («ноу-хау»);

- права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;
- інші цінності.

У сфері поводження з відходами важливу роль можуть відіграти будь-які з перелічених вище інвестицій. Водночас найважливішим є залучення інвестиційних коштів, зокрема іноземних, для здійснення сортування, утилізації та інших операцій із відходами. Залучення інвестицій значною мірою залежить від інвестиційного клімату регіону. Інвестиційний клімат регіону варто розглядати як комплексну характеристику, що складається з трьох ключових підсистем: інвестиційні ризики, інвестиційний потенціал, законодавчі умови. У світлі такого визначення, регіональні органи влади можуть безпосередньо впливати на першу та другу складові й опосередковано, через висування законодавчої ініціативи, на третю складову інвестиційного клімату регіону¹⁷.

Органи місцевого самоврядування можуть залучати інвестиції і безпосередньо, зокрема через укладення договорів з особами, установами, що надають інвестиції, і опосередковано — через звернення до осіб, які виступають розпорядниками отриманих інвестицій. До прикладу, між Україною та міжнародними фінансовими установами укладаються відповідні угоди про фінансування тих чи інших заходів та сфер. Так, 2012 року було укладено угоду між Україною та ЄС про фінансування програми «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»¹⁸, яка також передбачає фінансування заходів у сфері поводження з відходами. У рамках виконання такої та аналогічних угод органи місцевого самоврядування мають шанс отримати міжнародну фінансову допомогу на конкретні заходи. Для цього необхідно звертатися до міністерства, яке виступає головним бенефіціаром згідно з укладеними угодами. Порядок подачі звернення та обґрунтування на отримання цих коштів встановлює міністерство, що виступає

¹⁷ Діяльність органів місцевої влади щодо залучення іноземних інвестицій в регіон, К. е. н. Приварникова І. Ю., Белінська Я. Ю., Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна, http://confcontact.com/2013_03_15/11_Privarnykova.htm

¹⁸ Угода про фінансування програми «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні», Україна, Європейський Союз; Угода, Умови, від 13.12.2012, 19.12.2012, http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_b48

головним бенефіціаром. Такі порядки оприлюднюються на сайтах відповідних міністерств.

Щоб сприяти взаємодії інвесторів з державними органами та органами місцевого самоврядування, відповідними суб'єктами господарювання під час підготовки та реалізації інвестиційних проектів із залученням прямих іноземних інвестицій, Кабінет Міністрів України в жовтні 2016 року створив Офіс із залучення та підтримки інвестицій¹⁹.

Офіс має право подавати запити та отримувати в установленому порядку від державних органів, органів місцевого самоврядування і суб'єктів господарювання, зокрема через проведення особистих співбесід з відповідними посадовими особами, інформацію, документи та інші відомості, необхідні для опрацювання та вирішення питань, що стосуються здійснення інвестицій іноземними інвесторами, супровід яких здійснює Офіс. Отже, органи місцевого самоврядування можуть звертатися до Офісу із запитом щодо можливості залучити іноземні інвестиції на свої території у сфері поводження з відходами та опосередковано отримувати таку допомогу.

Прикладом безпосереднього залучення фінансування міжнародних установ є укладення угод між відповідними фінансовими інституціями та органами місцевого самоврядування безпосередньо. Львівська міська рада та Європейський банк реконструкції та розвитку підписали 21 липня 2017 року Угоду про наміри щодо підготовки кредитного фінансування проекту модернізації інфраструктури ТПВ у місті Львові, що передбачає фінансування вдосконалення системи збору і сортування відходів, першочергових заходів з рекультивациі полігону в с. Великі Грибовичі та будівництва першої черги сміттєпереробного заводу²⁰.

Отже, органи місцевого самоврядування можуть залучати іноземні інвестиції у сфері поводження з відходами через укладення угод з відповідними підприємствами, через звернення до національних органів,

¹⁹ Про утворення Офісу із залучення та підтримки інвестицій, Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 19.10.2016 № 740, <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/740-2016-%D0%BF>

²⁰ ЛМР та ЄБРР підписали Угоду про наміри щодо підготовки кредитного фінансування на суму 20 млн. євро по проекту модернізації інфраструктури ТПВ, новина, ЛМР, <http://city-adm.lviv.ua/news/economy/241162-lmr-ta-yebr-rpidpysaly-uhodu-pro-namiry-shchodo-pidhotovky-kredytnoho-finansuvannia-na-sumu-20-mln-ievro-po-proektu-modernizatsii-infrastruktury-tpv>

а також і до міжнародних фінансових підприємств безпосередньо. Це джерело фінансування відіграє важливу роль у розв'язанні проблем поводження з відходами за умови відсутності належного бюджетного фінансування.

Органи місцевого самоврядування можуть також залучати грантові кошти, зокрема з таких джерел:

1. Програма транскордонного співробітництва Польща–Білорусь–Україна²¹.
2. Ініціатива Формас²².
3. Demo Environment²³.
4. НЕФКО²⁴.
5. Polska Wschodnia²⁵.
6. Global Environmental Facility Ukraine²⁶.
7. ТАІЕХ²⁷.
8. Public Private Infrastructure Advisory Facility (PPIAF)²⁸.
9. Європейський Союз²⁹.
10. Посольство Литви в Україні³⁰.
11. Програма малих грантів Посольства Польщі в Україні³¹.

²¹ Програма транскордонного співробітництва Польща–Білорусь–Україна 2007–2013, <http://www.pl-by-ua.eu/ua>

²² Веб-сайт ініціативи Формас, <http://www.formas.se/en/financing/calls-for-proposals/urgent-grant-2016>

²³ Веб-сайт Demo Environment, <http://tillvaxtverket.se/sidhuvud/englishpages/demoenvironment.4.2f79a9231506ca113764580e.html>

²⁴ Веб-сайт НЕФКО, <http://www.nefco.org/work-us/our-services/loans-and-equity/investment-fund?gclid=CMjQ1e-rzc0CFesV0wodmAMP9A>

²⁵ Веб-сайт Polska Wschodnia, <https://www.polskawschodnia.gov.pl/>

²⁶ Веб-сайт Global Environmental Facility Ukraine, <https://www.thegef.org/country/ukraine>

²⁷ Веб-сайт ТАІЕХ, http://ec.europa.eu/enlargement/tenders/taieux/index_en.htm

²⁸ Веб-сайт Public Private Infrastructure Advisory Facility, <https://ppiaf.org/countries/ukraine>

²⁹ Веб-сайт Європейського Союзу, http://ec.europa.eu/environment/funding/intro_en.htm

³⁰ Веб-сайт Посольства Литви в Україні, <http://ua.mfa.lt/>

³¹ Веб-сайт Програми малих грантів Посольства Польщі в Україні <http://www.kijow.msz.gov.pl/pl/>

12. Посольство Канади в Україні³².
13. Посольство Франції в Україні³³.
14. Посольство Фінляндії в Україні³⁴.
15. Посольство Норвегії в Україні³⁵.
16. Вишеградський фонд³⁶.
17. Фундація Українсько-польської співпраці Паусі³⁷.
18. Slovak Aid³⁸.
19. Polish Aid³⁹.
20. The Black Sea Trust for Regional Cooperation⁴⁰.
21. Програма МАТРА Посольства Нідерландів в Україні⁴¹.

Приклад 6:

Закупівля обладнання з переробки люмінесцентних ламп

У Львові збудовано лінію з переробки відпрацьованих трубчастих та компактних енергоощадних ламп, яка є першою такою на території України⁴².

³² Веб-сайт Посольства Канади в Україні, <http://www.canadainternational.gc.ca/ukraine/index.aspx?lang=eng>

³³ Веб-сайт Посольства Франції в Україні, <https://ua.ambafrance.org/-Ukrainien->

³⁴ Веб-сайт Посольства Фінляндії в Україні, <http://www.finland.org.ua/public/default.aspx?culture=uk-UA&contentlan=37>

³⁵ Веб-сайт посольства Норвегії в Україні, <https://www.norway.no/en/ukraine#.VfGRufmqkko>

³⁶ Веб-сайт Вишеградського фонду, <https://www.visegradfund.org/>

³⁷ Веб-сайт Фундації Українсько-польської співпраці Паусі, <http://www.pauci.org/>

³⁸ Веб-сайт Slovak Aid, www.slovakaid.mfa.sk

³⁹ Веб-сайт Polish Aid, <https://www.polskapomoc.gov.pl/Calls,for,proposals,183.html>

⁴⁰ Веб-сайт The Black Sea Trust for Regional Cooperation, <http://www.gmfus.org/program/black-sea-trust-regional-cooperation>

⁴¹ Веб-сайт Програма МАТРА Посольства Нідерландів в Україні, http://www.netherlands-embassy.com.ua/matra_information.html

⁴² Проект «Створення муніципальної системи поводження з відходами електронного та електричного устаткування у Львові з використанням досвіду Любліна», Екоініціативи, <http://www.eco-initiatives.org.ua/page/ulvovi-vidkrito-pershu-v-ukrayini-ekologichno-bezpechnu-liniju-z-pererobki-energooshhadnih-lamp>

Лінію відкрито в рамках проекту «Створення муніципальної системи поводження з відходами електронного та електричного устаткування у Львові з використанням досвіду Любліна», який реалізовувався за фінансування Європейського Союзу.

В рамках проекту закуплено обладнання для перероблення люмінесцентних ламп, які містять небезпечну для здоров'я людини та довкілля компоненту — ртуть. Потужність закупленої технологічної лінії з перероблення ртутних ламп становить близько 500 трубчастих або близько 800 компактних люмінесцентних ламп на годину (200 кг на годину). Така потужність дасть змогу практично повністю покрити потреби Західного регіону України з перероблення відпрацьованих люмінесцентних ламп. Люмінесцентні лампи збирають від населення за допомогою мобільних екобусів та переробляють на лінії. Окрім зазначеного, у Львові в рамках проекту створено систему збору використаних батарейок. Батарейки збирають та відправлятимуть за кордон для екологічно безпечного перероблення, оскільки в Україні нема таких підприємств.

3.3. Державний та місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища

Для фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища утворюються Державний, Автономної Республіки Крим та місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища⁴³. Кошти місцевих, Автономної Республіки Крим і Державного фондів охорони навколишнього природного середовища можуть використовуватися тільки для фінансового забезпечення здійснення природоохоронних заходів, включаючи захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, ресурсозберігаючих заходів, у тому числі наукових досліджень з цих питань, ведення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також заходів для зниження забруднення

⁴³ Про охорону навколишнього природного середовища, Верховна Рада УРСР; Закон від 25.06.1991 № 1264-ХІІ у редакції від 22.04.2018, стаття 47, <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1264-12/print>

навколишнього природного середовища та дотримання екологічних нормативів і нормативів екологічної безпеки, для зниження впливу забруднення навколишнього природного середовища на здоров'я населення⁴⁴.

Кошти з цих фондів можуть направлятися на фінансування природоохоронних заходів у сфері раціонального використання і зберігання відходів виробництва та побутових відходів. До таких заходів належать:

- будівництво, технічне переобладнання і реконструкція сміттєпереробних і сміттєспалювальних заводів;
- будівництво, розширення та реконструкція споруд, придбання і впровадження установок, обладнання та машин для збору, транспортування, перероблення, знешкодження та складування побутових, сільськогосподарських і промислових відходів виробництва, кубових залишків;
- будівництво, розширення та реконструкція установок, виробництв, цехів для одержання сировини або готової продукції з відходів виробництва та побутових відходів;
- будівництво, розширення та реконструкція комплексів, спеціалізованих полігонів та інших об'єктів для знешкодження та захоронення непридатних для використання пестицидів, шкідливих і токсичних промислових та інших відходів;
- гасіння породних відвалів, що горять, і їх реформування;
- спеціальне складування відходів вуглевидобутку та вуглезбагачення, що запобігає їх самозайманню;
- рекультивація та озеленення породних відвалів;
- спеціальні роботи щодо запобігання пилоутворенню на прилеглих територіях шламонакопичувачів і хвостосховищ;
- будівництво, розширення та реконструкція цехів утилізації осадів на очисних каналізаційних та водопровідних комплексах;
- будівництво та реконструкція установок знешкодження та утилізації шламів;

⁴⁴ Про охорону навколишнього природного середовища, Верховна Рада УРСР; Закон від 25.06.1991 № 1264-XII у редакції від 22.04.2018, частина 6 статті 47, <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1264-12/print>

- забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів та небезпечних хімічних речовин, у тому числі непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин, твердого ракетного палива⁴⁵.

3.3.1. Державний фонд охорони навколишнього природного середовища

Державний фонд охорони навколишнього природного середовища є частиною державного бюджету та утворюється за рахунок:

- частини екологічного податку згідно із законом;
- добровільних внесків підприємств, установ, організацій, громадян та інших надходжень;
- частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності, згідно з чинним законодавством.

Розподіл коштів, що надходять до Державного фонду охорони навколишнього природного середовища, здійснює Кабінет Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища⁴⁶.

Кошти Фонду спрямовуються за бюджетними програмами відповідно до планів природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів і кошторисів, які затверджують головні розпорядники бюджетних коштів в установленому законодавством порядку. Головними

⁴⁵ Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів, Кабінет Міністрів України; Постанова, Перелік від 17.09.1996 № 1147 у редакції від 25.09.2015, <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-%D0%BF>

⁴⁶ Про охорону навколишнього природного середовища, Верховна Рада УРСР; Закон від 25.06.1991 № 1264-XII у редакції від 22.04.2018, стаття 47, <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1264-12/print>

розпорядниками є Мінприроди та інші центральні органи виконавчої влади, які визначаються у державному бюджеті на відповідний рік⁴⁷.

Планування видатків для реалізації природоохоронних заходів за відповідною бюджетною програмою⁴⁸ здійснює Мінприроди на основі запитів про виділення коштів для природоохоронного заходу за відповідною бюджетною програмою. Такі запити подають замовники природоохоронного заходу. Ними можуть бути: відповідальний виконавець; підприємство, установа та організація, що належать до сфери управління Мінприроди; центральний або місцевий орган державної виконавчої влади; юридична особа усіх форм власності.

Запити можна подавати з 1 січня до 15 листопада поточного року. До запиту треба додати кошторис витрат для здійснення природоохоронного заходу, а також екологічний висновок для здійснення природоохоронного заходу, виданий структурним підрозділом з питань охорони навколишнього природного середовища обласних державних адміністрацій та Київської міської державної адміністрації (крім підприємств, установ або організацій, що належать до сфери управління Мінприроди)⁴⁹.

Не можуть звертатися із запитом до Мінприроди для виділення коштів з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища органи місцевого самоврядування. Водночас, таке право мають місцеві органи виконавчої влади, зокрема місцеві державні адміністрації, які можуть звертатися із запитом до Мінприроди про виділення коштів на відповідні природоохоронні заходи, зокрема у сфері поводження з відходами, які відбуватимуться на місцях.

⁴⁷ Про затвердження Положення про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища, Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 07.05.1998 № 634 у редакції від 30.09.2014, <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/634-98-%D0%BF>

⁴⁸ Бюджетна програма — сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій; п. 4 ч. 1 ст. 2 Бюджетного кодексу України, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print>

⁴⁹ Про затвердження Порядку планування та фінансування природоохоронних заходів Мінприроди України; Наказ, Порядок, Форма [...] від 12.06.2015 № 194, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0994-15>

Отже, органи місцевого самоврядування можуть звертатися до ОДА з відповідними пропозиціями щодо залучення коштів з Державного фонду ОНПС. Окрім того, залишок коштів Фонду станом на 1 січня поточного року, а також понадпланові надходження до Фонду можуть спрямовуватися на фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів, зокрема у вигляді субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, за окремим рішенням Кабінету Міністрів України⁵⁰.

3.3.2. Місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища

Автономної Республіки Крим та місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища утворюються у складі бюджету Автономної Республіки Крим та відповідного місцевого бюджету за місцем заподіяння екологічної шкоди за рахунок:

- частини екологічного податку згідно із законом;
- частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності, згідно з чинним законодавством;
- цільових та інших добровільних внесків підприємств, установ, організацій та громадян⁵¹.

У Бюджетному кодексі України встановлено конкретні розміри надходжень у місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища:

- 70 відсотків грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності, в тому числі: до сільських, селищних, міських бюджетів, бюджетів об'єднаних

⁵⁰ Про затвердження Положення про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища, Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 07.05.1998 № 634 у редакції від 30.09.2014, <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/634-98-%D0%BF>

⁵¹ Про охорону навколишнього природного середовища, Верховна Рада УРСР; Закон від 25.06.1991 № 1264-ХІІ у редакції від 22.04.2018, стаття 47, <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1264-12/print>

- територіальних громад — 50 відсотків, обласних бюджетів та бюджету Автономної Республіки Крим — 20 відсотків, бюджетів міст Києва та Севастополя — 70 відсотків⁵²;
- 55 відсотків екологічного податку (крім екологічного податку, визначеного пунктом 16-1 частини другої статті 29 цього Кодексу), у тому числі: до сільських, селищних, міських бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад — 25 відсотків, обласних бюджетів та бюджету Автономної Республіки Крим — 30 відсотків, бюджетів міст Києва та Севастополя — 55 відсотків⁵³.

Розподіл коштів екологічного податку, що надходять до Автономної Республіки Крим та місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища, здійснює Верховна Рада Автономної Республіки Крим, відповідні обласні, міські (міст загальнодержавного значення) радами за поданням обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, а на території Автономної Республіки Крим — органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища⁵⁴.

Положення про Автономної Республіки Крим та місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища затверджуються відповідно Верховною Радою Автономної Республіки Крим, місцевими радами⁵⁵. Вони визначають правила планування природоохоронних заходів з метою їх фінансування протягом бюджетного року з відповідних фондів, а також правила здійснення фінансування цих заходів, порядок призначення головних розпорядників, порядок подання запитів на здійснення відповідних природоохоронних заходів, їх

⁵² Бюджетний кодекс України, Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 08.07.2010 № 2456-VI у редакції від 01.01.2018, пункт 4 частини першої статті 69-1, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print>

⁵³ Бюджетний кодекс України, Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 08.07.2010 № 2456-VI у редакції від 01.01.2018, пункт 4 частини першої статті 69-1, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print>

⁵⁴ Про охорону навколишнього природного середовища, Верховна Рада УРСР; Закон від 25.06.1991 № 1264-XII у редакції від 22.04.2018, частина 3 статті 47, <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1264-12/print>

⁵⁵ Про охорону навколишнього природного середовища, Верховна Рада УРСР; Закон від 25.06.1991 № 1264-XII у редакції від 22.04.2018, частина 7 статті 47, <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1264-12/print>

форми тощо. Планування природоохоронних заходів відбуваються на основі місцевих та обласних програм розвитку, відповідних стратегій, а також з урахуванням Переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України № 1147-96-п⁵⁶.

Відповідно, щоб органи місцевого самоврядування могли залучити кошти з обласних фондів ОНПС, їм необхідно звернутися до обласних державних адміністрацій з відповідними запитами. Порядок подачі запитів на виділення коштів та форма запиту встановлюють обласні ради відповідних областей. Обласні державні адміністрації збирають запити на виділення таких коштів та подають їх до обласних рад, які ухвалюють рішення про виділення коштів відповідним органам місцевого самоврядування на природоохоронні заходи із обласних фондів ОНПС. Кошти, рішення про виділення яких було ухвалено, будуть виділені в році, що слідує за роком подачі запиту. Розпорядником коштів із міських фондів виступають відповідні міські ради.

Варто зазначити, що запити на отримання таких коштів можна подавати і для повного фінансування відповідного заходу, і для дофінансування заходу у сфері поводження з відходами, на реалізацію якого коштів бюджету відповідної територіальної громади недостатньо. Запити на виділення коштів з фондів ОНПС, які передбачають дофінансування, мають пріоритет порівняно із запитами на повне фінансування відповідних заходів.

Отже, в Україні на рівні органів місцевого самоврядування можуть створюватися обласні, районні, міські, сільські, селищні фонди охорони навколишнього природного середовища. Органи місцевого самоврядування можуть визначати заходи у сфері поводження з відходами під планування природоохоронних заходів, що будуть фінансуватися з місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища. Органи місцевого самоврядування можуть також залучати кошти з обласних фондів ОНПС та опосередковано через облдержадміністрації кошти із Державного фонду ОНПС для реалізації природоохоронних заходів у сфері поводження з відходами.

⁵⁶ Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів, Кабінет Міністрів України; Постанова, Перелік від 17.09.1996 № 1147 у редакції від 25.09.2015, <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-%D0%BF>

Приклад 7:**Фінансування природоохоронних заходів
у Львові та Чернівцях**

Львівська обласна рада ухвалила рішення № 906 від 22 жовтня 2013 року «Про затвердження Положення про порядок планування та фінансування природоохоронних заходів з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища», згідно з положеннями якого кошти Фонду спрямовуються на фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів, що відповідають основним пріоритетним напрямам державної політики в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів і гарантування екологічної безпеки, визначених державними та регіональними природоохоронними програмами, Стратегією розвитку Львівщини, а також щорічними Програмами соціально-економічного та культурного розвитку Львівської області.

Фінансування природоохоронних заходів здійснює департамент фінансів облдержадміністрації з Фонду у межах надходження до нього коштів, у встановленому законодавством порядку, на підставі поданого головним розпорядником кошторису та заявки (замовлення) на фінансування природоохоронного заходу, згідно із затвердженим помісячним розписом асигнувань. Одним з основних пріоритетних напрямів спрямування коштів Фонду є будівництво, реконструкція й облаштування полігонів ТПВ і здійснення заходів щодо мінімізації, утилізації та переробки промислових і побутових відходів.

Окрім того, у м. Львів діє міський фонд охорони навколишнього природного середовища, кошти з якого виділяються відповідно до розпорядження міського голови на підставі затвердженого міською радою річного плану пріоритетного фінансування природоохоронних заходів і за погодженням з постійною комісією природокористування, охорони довкілля та благоустрою у випадку непередбачених, невідкладних природоохоронних заходів⁵⁷. Згідно з планом пріоритетного

⁵⁷ Ухвала Львівської міської ради № 1581 від 02/28/2008 «Про затвердження Положення про міський фонд охорони навколишнього природного середовища», <https://www8.city-adm.lviv.ua/inTEAM/Uhvaly.nsf/91c21bb29b2b4f47c22571340037f910/dfc78c943dd15970c225740a003c640b?OpenDocument>

фінансування природоохоронних заходів 2017 року⁵⁸, було виділено 156 тис. грн на закупівлю спеціалізованих контейнерів для збору використаних батарейок у школах м. Львова.

Згідно зі станом використання коштів Чернівецького обласного фонду охорони навколишнього природного середовища⁵⁹, на 01.01.2018 року з фонду було виділено такі субвенції на місця:

- капітальний ремонт сортувальної лінії та допоміжних споруд на селищному сміттєзвалищі в смт. Кострижівка Заставнівського району — понад 253 тис. грн;
- виготовлення контейнерів для збору ТПВ в смт. Кострижівка Заставнівського району — 50 тис. грн;
- облаштування сміттєзвалища в с. Шепіт Путильського району — 23 тис. грн;
- придбання контейнерів для збору ТПВ у селах Клішківці, Поляна, Млинки Хотинського району — 50 тис. грн та ін.

Отже, місцеві проблеми у сфері поводження з відходами органи місцевого самоврядування можуть розв'язувати за рахунок коштів з місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища. Окрім того, окремі заходи у сфері поводження з відходами можуть здійснюватися за рахунок Державного фонду охорони навколишнього природного середовища.

⁵⁸ Ухвала ЛІМР № 1715 від 03/23/2017 «Про затвердження переліку природоохоронних заходів, які фінансуватимуться за рахунок коштів загального фонду міського бюджету у 2017 році, та річного плану пріоритетного фінансування природоохоронних заходів з міського фонду охорони навколишнього природного середовища у 2017 році», <https://www8.city-adm.lviv.ua/inTEAM/Uhvaly.nsf/91c21bb29b2b4f47c22571340037f910/2bbe38291902bcc22580f0004f0376?OpenDocument>

⁵⁹ Дані отримано на основі інформаційного запиту.

ДОДАТКИ

Додаток 1

БЕРИСЛАВСЬКА МІСЬКА РАДА ВИКОНОВЧИЙ КОМІТЕТ РІШЕННЯ

30.08.2017 р. № 54

Про розроблення Схеми санітарної очистки
м. Берислав

На виконання Припису № 02-12/122 Державної екологічної інспекції у Херсонській області, відповідно до основних напрямків державної політики України у сфері поводження з відходами, ст. 21 Закону України «Про відходи», Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», на підставі пп. 4 п. 2 ст. 10 Закону України «Про благоустрій населених пунктів», наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 23.03.2017 р. № 57 «Про затвердження Порядку, розроблення, погодження та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів», з метою впорядкування питань у сфері поводження з відходами, забезпечення утримання міста у належному санітарному стані, зменшення негативного впливу відходів на довкілля та здоров'я населення, виконавчий комітет міської ради

В И Р І Ш И В:

1. Визначити виконавчий апарат Бериславської міської ради розробником Схеми санітарної очистки м. Берислав згідно додатку до цього рішення.
2. Затвердити завдання на розроблення Схеми санітарної очистки м. Берислав.
3. Контроль за виконанням даного рішення залишаю за собою.

Перший заступник
міського голови

С. В. Шматов

Додаток
до рішення виконавчого комітету
від «30» 08.2017 р. № 54

З А В Д А Н Н Я
на розроблення Схеми санітарної очистки м. Берислав

1.	Назва населеного пункту	місто Берислав
2.	Підстава для розробки проекту	2.1. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» 2.2. Закон України «Про відходи» 2.3. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» 2.4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» 2.5. Постанова КМУ від 10.12.2008 р. №1070 «Про затвердження Правил надання послуг з вивезення побутових відходів» 2.6. Постанова КМУ від 16.11.2011 р. №1173 «Питання надання послуг з вивезення побутових відходів» 2.7. Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 30.07.2010 р. № 259 «Про затвердження Правил визначення норм надання послуг надання послуг з вивезення побутових відходів» 2.8. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.03.2011р. №145 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць» 2.9. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 23.03.2017 р. № 57 «Про затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів» 2.10. ДБН Б.2.2-6:2013 «Склад та зміст схеми санітарного очищення населеного пункту»
3.	Дані про замовника	Виконавчий апарат міської ради
4.	Джерело фінансування	Міський бюджет міської ради

5.	Термін, на який розробляється схема	5.1. Перша черга (5 років) — 2022 рік 5.2. Розрахунковий термін (25 років) — 2042 рік
6.	Чисельність населення з врахуванням маятникової міграції та середньорічної чисельності туристів і гостей	Відповідно до затвердженого Генерального плану розвитку населеного пункту: 6.1. На першу чергу — _____ тис. чол. 6.2. На розрахунковий термін — _____ тис.чол.
7.	Норми надання послуг з вивезення побутових відходів, затверджені органом місцевого самоврядування	7.1. Проект рішення 22 сесії міської ради 7 скликання «Про затвердження міської Програми поводження з твердими побутовими відходами на території м. Берислав на 2017–2020 роки»
8.	Розподіл частинами очищення території пункту	3 частини очистки міста
9.	Вказівки про необхідність визначення	9.1. Найбільш ефективних методів поводження з відходами з врахуванням економічних, екологічних та соціальних умов

Додаток 2

Показники реалізації Стратегії

Напрямок	Показник	Базове значення, 2016 рік	Цільове значення за роками		
			2017–2018	2019–2023	2024–2030
1	2	3	4	5	6
Запобігання утворенню відходів	створення мережі центрів запровадження більш чистих виробництв (технологій) для мінімізації обсягів утворення відходів, одиниць		5	10	20
	прийняття нормативно-правових актів щодо запровадження екодизайну товарів для споживання, які довше функціонуватимуть та будуть більш пристосованими до повторного використання чи утилізації, у тому числі шляхом перероблення, одиниць		2	5	10
	зменшення обсягів використання первинної сировини, відсотків	90	85	80	70
Підготовка до повторного використання відходів	запровадження у населених пунктах роздільного збирання відходів, які придатні до повторного використання та перероблення, одиниць	575	800	2500	5000
	утворення центрів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання (насамперед відходів електричного та електронного обладнання), одиниць		25	100	250
	збільшення обсягів побутових відходів, що спрямовуються на повторне використання, відсотків	5	7	8	10

Продовження додатка 2

1	2	3	4	5	6
Перероблення відходів	створення нових потужностей з переробки вторинної сировини, одиниць	65	100	250	800
	створення потужностей з компостування біовідходів, одиниць	20	70	150	500
	збільшення обсягів відходів, що спрямовуються на перероблення, відсотків	3,04	5	15	50
Інші види утилізації, у тому числі отримання енергії	будівництво стаціонарних потужностей з термічної утилізації відходів, одиниць	1	3	15	20
	збільшення обсягів побутових відходів, що спрямовуються на термічну утилізацію, відсотків	2,37	5	7	10
	збільшення обсягів відходів, що спрямовуються на термічну утилізацію, млн. тонн	1	1,5	2	3
Видалення відходів	зменшення кількості місць для видалення побутових відходів (відповідно до Директиви 1999/31/ЄС), одиниць	6000	5000	1000	300
	зменшення загального обсягу відходів, що захоронюються, відсотків	50	45	40	35
	зменшення обсягу захоронення побутових відходів, відсотків	95	80	50	30
	створення мережі регіональних полігонів побутових відходів (відповідно до Директиви 1999/31/ЄС), одиниць		5	25	50

Додаток 3

Досвід Познані з управління відходами у деталях та цифрах. Законодавство Польщі з управління відходами

У Польщі на базі директив Європейського Союзу діють закони: «Про утримання чистоти і порядку в гмінах», «Про господарювання відходами упаковки», «Про обов'язок підприємств щодо деяких відходів і депозитну систему», «Про відходи видобувної галузі», «Про надра» (зокрема, регламентує захоронення відходів в шахтах), а також «Про відходи» (тут визначені терміни і основні засади управління відходами й методи перероблення, утилізації, видалення відходів).

Перелік відходів затверджений наказом Міністра охорони навколишнього середовища Польщі (МОНС).

У законі про відходи регламентовано отримання дозволу (ліцензії) на поводження з комунальними та небезпечними відходами, які видає МОНС. Дозвіл на утворення відходів видає воєводство (обласна рада) або повіт (районна рада). Цей дозвіл стосується лише утворення відходів підприємствами. Гміна (орган місцевого самоврядування) не отримує дозволу на утворення відходів.

Також ухвалені й діють закони, які стосуються тари і упаковки, відходів електронного і електричного обладнання, відходів автотранспорту.

Основні законодавчі акти у Польщі — це закони і накази міністрів. Розпорядження Ради Міністрів (український еквівалент Постанови Кабінету Міністрів) приймаються вкрай рідко, тільки в окремих випадках.

Законодавством у сфері поводження з відходами у Польщі передбачено розробку планів управління відходами на двох рівнях: національному та воєводському (обласному). У планах повинні бути застосовані два основні принципи управління відходами:

- самодостатність;
- близькість розташування.

Законодавство Польщі передбачає продовження життєвого циклу продуктів. Основні три показники, яких планує досягнути Польща до 2020 року у сфері управління відходами:

- 50 % усіх відходів повинні перероблятися;
- 70 % будівельних відходів мають бути перероблені та використані;

- 65 % органічних відходів (листя, трава, харчові відходи) повинні бути перероблені.

Що три роки Польща готує та подає до Європейської Комісії звіти про виконання вищезазначених показників. Вимоги до поводження із відпрацьованими мастилами — не спалювати, а регенерувати. Також законодавство регламентує поводження з відходами, що підлягають біологічному розкладу (зелені та харчові), зокрема існує норма, що зобов'язує їхній окремий збір та компостування. Передбачені два напрями поводження з відходами, які підлягають біологічному розкладу:

- компостування, при цьому метан, що утворюється, викидається в атмосферне повітря;
- анаеробне зброджування із подальшим його спалюванням та генеруванням електроенергії.

Компост, який утворюється, внаслідок компостування та анаеробного зброджування, в окремих випадках, може містити солі важких металів. Відповідно існує проблема його використання. Перед використанням компосту, як кінцевого продукту, проводиться його дослідження на вміст забруднюючих речовин.

Звіт про відходи підприємства складають до управління статистики та Іміни. Там узагальнюються звіти й скеровуються до Воєводства (області). Уряд Воєводства (обласної ради) перевіряє достовірність поданих Іміною звітів. Методи верифікації даних прописані у розпорядженні голови Воєводства. Законодавство передбачає впровадження у Польщі з 2018 року бази даних з управління відходами, яка розробляється вже близько шести років, за розробку якої відповідає МОНС. Відповідальність за порушення законодавства у сфері поводження з відходами, враховуючи також розміри штрафів, прописана у законі про відходи.

Сміттєспалювальний завод у Познані

ITPOK (Instalacja Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych) — інсталяція термічного перетворення комунальних відходів (ITPOK), створена в рамках публічно-приватного партнерства. Сторони партнерства: Уряд міста Познань та міжнародна корпорація SUEZ.

Управління проектом здійснюється приватним партнером через спеціально створену для цього компанію SUEZ Zielona Energia. Уряд міста Познань надав територію під завод, спорудив під'їзні дороги,

забезпечив збирання та доставку відходів. SUEZ Zielona Energia у свою чергу забезпечило розробку технічної та проектної документації, отримання необхідних дозволів, будівництво та експлуатацію заводу. Частина доходів, що отримується від теплової енергії, яка виробляється на підприємстві, зараховуються до бюджету міста.

Загальна вартість будівництва заводу становить 725 млн злотих (5,438 млрд грн), у тому числі 330 млн злотих (2,475 млрд грн) — доцятія Європейського Союзу.

У Європі налічується 488 сміттєспалювальних заводів, з них 47 — це заводи компанії SUEZ, які щорічно переробляють близько 7,3 млн тонн комунальних відходів. Загалом на 488 заводах щорічно спалюється 80 млн тонн відходів. У Польщі є 6 сміттєспалювальних заводів.

У Польщі немає жодного заводу зі спалювання побутових відходів методом піролізу (без доступу кисню). У світі, до слова, існують лише два заводи з піролізного спалювання побутових відходів — у Токіо (Японія) та Оттаві (Канада). Піролізні установки у Польщі використовуються виключно для спалювання небезпечних промислових відходів, зокрема, відходів нафтопереробки та медичних.

Все технологічне обладнання на сміттєспалювальному заводі — від фірми Hitachi Zosen Inova (Швейцарія). Завод працює понад 1 рік. На етапі будівництва заводу визначалася морфологія відходів і на сьогодні під час здійснення розрахунків використовуються усереднені дані. Потужність заводу — спалювання відходів у кількості 210 тис. тонн на рік. Сумарна енергетична цінність комунальних відходів, що потрапляють на завод протягом року, становить 267 тис. Гкал. Приймаються для спалювання змішані відходи. Сміттєсортувальної лінії на підприємстві та в цілому у системі управління відходами міста Познань немає. Відходи до моменту потрапляння в котел можуть складуватися в бункері на 8–10 днів. Для економії енергетичних ресурсів в бункер подається повітря з температурою 200 °С, яке підігрівається за допомогою системи відведення продуктів згорання.

Угоди про спалювання комунальних відходів з ІТРОК можуть укладати лише Іміни (міські та сільські ради), які функціонують в межах даного субрегіону Великопольського воєводства. Для організації якісної системи управління відходами Іміни створили агломерацію GOAP та уповноважили її займатися організацією збору та управлінням комунальних відходів.

GOAP (Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej)⁶⁰ — управління відходами Познанської агломерації, яке відповідає за організацію збору комунальних відходів та їхню доставку на завод. В угоді з ІТРОК прописується обов'язково калорійність відходів і відповідно їхні коди. Приймаються на спалювання відходи з кодами, перші цифри яких від 1 до 20. В угоді також зазначається постійна і змінна оплата за спалювання відходів. Оплата постійна — за кількість відходів, що надійшла на спалювання (згідно з вагою) та повинна бути перетворена на теплову та електричну енергію. Оплата змінна — корегується за результатами кількості виробленої електроенергії. Якщо енергії виробилося більше, ніж передбачено угодою, тоді вартість понаднормово виробленої електроенергії зараховується в оплату наступного спалювання відходів.

Іміна сплачує за відходи, які доставляють перевізники на ІТРОК. Перед в'їздом на завод вставновлені ваги, кожна машина проходить зважування та радіологічний контроль. Крім того кожне авто обладнане GPS та окремими електронними вагами. Вартість спалювання 1 тонни комунальних відходів становить близько 300 злотих (2250 грн).

Основні етапи технологічного процесу (спалювання відходів):

- зважування;
- складування в бункері;
- завантаження відходів в котли;
- спалювання відходів;
- очищення викидів у два етапи;
- вилучення утвореного шлаку.

За 1 годину спалюється 27 тонн комунальних відходів та виробляється 8,4 МДж енергії. Газові пальники використовуються виключно для розігріву котлів та доведення температури у них до 800 °С. Потім внаслідок турбулентності температура досягає 1000 °С, за якої і спалюються відходи.

В процесі очищення продуктів згоряння на фільтрах вловлюється зола, яка складає 3,5–4 % початкової маси відходів. Зола транспортується до Німеччини для безпечного захоронення у використаних соляних шахтах на глибині 700–800 м. Також в результаті спалювання відходів утворюється шлак, вага якого складає 25–30 % початкової маси відходів. Шлак передається підприємству EKOZEC, яке знаходиться

⁶⁰ <http://www.goap.org.pl/goap/misja/>

поруч з сміттєспалювальним заводом, й у подальшому використовуватись для будівництва доріг.

Система очищення викидів:

- фільтри рукавні з активованим вугіллям, які збирають золу;
- нейтралізація хімічних речовин за допомогою гашеного вапна та коксу.

Моніторинг викидів в атмосферу здійснюється постійно за показниками: аміак, оксид азоту, монооксид вуглецю і ін. (згідно з Директивою 2010/75 про промислові викиди та розпорядженням Міністра охорони навколишнього середовища). На трубах заводу встановлені вимірювальні станції з онлайн датчиками. Відбувається постійний моніторинг. Автоматично генеруються півгодинні та добові звіти, які за попередню добу автоматично передаються до Інспекторату охорони навколишнього середовища.

У Польщі діє 5 лабораторій, які мають відповідне обладнання та атестовані на право вимірювання діоксинів і фуранів у викидах. Згідно з Директивою про промислові викиди та розпорядженням Міністра ОНС підприємство має укладену угоду з атестованою лабораторією, яка щоквартально здійснює контроль за діоксинами, фуранами та важкими металами. Окрім цього, у Познані за станом атмосферного повітря стежать й здійснюють постійний моніторинг дві стаціонарні станції.

Використання шлакових відходів сміттєспалювального заводу і теплоелектростанції для будівництва доріг

Поблизу ТЕС і сміттєспалювального заводу знаходиться підприємство ЕКОЗЕС, яке займається подрібненням бетону і цегли, використовує шлак для виробництва бетону та будівництва доріг. Підприємство розробило вимоги до якості відходів, що переробляє. За 2016 рік ЕКОЗЕС переробило 1 млн 200 тис. відходів бетону, цегли, шлаку. Золу з ТЕС підприємство експортує до Швеції. Підприємство переробляє та використовує 100 % шлаків сміттєспалювального заводу. ТЕС та сміттєспалювальний завод платять ЕКОЗЕС за утилізацію відходів. Приватні підприємства передають будівельні відходи ЕКОЗЕС безкоштовно. Дозвіл на приймання відходів ЕКОЗЕС отримує у відділі охорони навколишнього середовища міської ради Познані.

Підприємство розробило технічні умови та отримало сертифікати на використання вищезазначених відходів для будівництва доріг. Фракції від 0 до 10 мм можуть використовуватися безпосередньо для

будівництва доріг. Фракції від 10 мм і більше використовуються лише після змішування з іншими компонентами. ЕКОЗЕС щодня проводить дослідження продукції за технологічними показниками. Раз на рік проводяться дослідження матеріалів, що підготовлені для використання у будівництві, на вміст важких металів та інших забруднюючих речовин. Вартість дослідження технологічних, хімічних показників, а також сертифікація складає 150 тис. злотих (1,125 млн грн.) на рік. Також підприємство виготовляє бетон, купуючи цемент і пісок, а як наповнювач використовує золу, отриману від ТЕС.

Роль Гміни (міської чи селищної ради) в управлінні відходами

Закон про утримання чистоти і порядку в Гмінах регламентує поводження з відходами на локальному рівні. Гміна (рада) відповідає за поводження з відходами на підпорядкованій території. Гміна є власником відходів і відповідальною за відходи та екологічні податки. До Гміни надходять кошти від мешканців за збір, вивезення, перероблення, захоронення відходів. У Познані цього року розпочнеться будівництво підземних контейнерів для збору відходів.

Кожна Гміна забезпечує роздільний збір відходів на такі фракції:

- папір;
- скло;
- метал;
- пластик;
- відходи, що біодеградують (зелені та харчові).

Гміна також відповідає за збирання та передачу на переробку небезпечних відходів. У Познані діє три стаціонарні пункти збору небезпечних відходів (PSZOK). Окрім цього, медичні відходи збирають аптеки, батарейки — школи і магазини. Гміна відповідає за організацію інформаційної компанії для мешканців.

Гміни об'єднуються для організації належного управління відходами

GOAP (Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej)⁶¹ — управління відходами Познанської агломерації відповідає за організацію збору комунальних і небезпечних відходів. Законодавство дає можливість Гмінам створювати об'єднання з управління відходами. Так,

⁶¹ <http://www.goap.org.pl/goap/misja/>

вісім Гмін утворили управління відходами Познанської агломерації. До обслуговування GOAP відноситься 724,939 тис. осіб, але близько 40 тис. осіб не сплачують кошти за відходи. Це пов'язано із технічними аспектами адміністрування платежів за управління відходами від населення.

Згідно з планом управління відходами комунальні відходи не можна вивозити за межі регіону. Ця вимога не стосується окремих небезпечних відходів, підприємства з перероблення яких відсутні в даному регіоні. Розпорядженням Міністра ОНПС від 29.12.2016 року запроваджено обов'язковий роздільний збір біорозкладних відходів.

GOAP має укладені угоди з двома консорціумами, які відповідають за збирання відходів у восьми Гмінах. Плата за збирання, перероблення, утилізацію відходів оплачується мешканцями у такий спосіб:

- 12 злотих за місяць з однієї особи, якщо особа сортує відходи на фракції: папір, пластик, скло, метал, біорозкладні (зелені та харчові);
- 20 злотих за місяць з однієї особи, якщо особа не сортує відходи.

Мешканці укладають угоди з GOAP, яка в свою чергу укладає угоди з підприємствами, які збирають та транспортують відходи на перероблення чи утилізацію. В регіоні є два заводи щодо поводження з відходами:

- сміттєспалювальний завод;
- завод з біокомпостування — для анаеробного зброджування біорозкладних відходів (зелених і харчових).

Кожен власник будинку, квартири подає декларацію до GOAP, де зазначає кількість осіб, що проживає у квартирі/будинку і, які сплачуватимуть за збір відходів, а також — інформацію про сортування відходів. Підприємства у деклараціях вказують не кількість осіб, а об'єм контейнера та кількість відходів, які вони планують передавати. Два підприємства, які збирають відходи в Познані, мають автомобілі, обладнані GPS-системою і електронними вагами. Вартість GPS і ваги — 80 тис. злотих (600 тис. грн). Кожен окремий контейнер для збору відходів обладнаний електронним чіпом.

GOAP і підприємства, які збирають відходи, використовують електронну систему даних. Вартість розробки електронної системи з управління відходами складає 200 тис. злотих (1,5 млн грн), вартість щомісячного обслуговування системи — 3,5 тис. злотих (26 тис. грн). Ця електронна система фіксує маршрут, забір відходів з контейнерів

та їхнє транспортування на спалювання, компостування чи до пунктів переробки відходів. Періодичність вивезення відходів для багатоповерхового будинку — щодня, для приватного будинку — щотижня. Такі системи відображаються на мапі у режимі он-лайн у будь-який час.

GOAP і підприємства, які збирають відходи, здійснюють контроль за рухом машин та достовірністю заявленої кількості осіб у поданій декларації. У випадку, якщо GOAP виявила, що будинок чи квартира утворює забагато відходів, то відповідно проводиться розслідування. GOAP звертається до водоканалу із запитом про кількість спожитої води, якщо ця кількість більша за норму, то тоді проводиться перерахунок оплати за відходи. Також GOAP здійснює контроль за сортуванням відходів мешканцями. У планах GOAP — перекласти контроль за сортуванням відходів на підприємства, що забезпечують збір відходів.

У Великопольському воеводстві (області) працює один цементний завод, який знаходиться далеко від Познані. Також відходи в регіоні містять багато полівінілхлоридів (ПВХ), тому у будівництві заводу з виготовлення RDF-палива у Познані чи поблизу немає потреби. У зимовий період у зв'язку з відсутністю попиту на будівельні матеріали цементні заводи планово зупиняються на 2 місяці. Відповідно виникає проблема зберігання чи захоронення RDF-палива, виготовленого з відходів. На відстані 30 км від Познані (Плавци) є підприємство, яке займається збором, сортуванням та підготовкою RDF-палива у незначних кількостях. Тут відходи, які мають енергетичну цінність, вручну відсортовуються, вилучаються з них ті, які містять хлор та захоронюються на сміттєзвалищі. Енергетично цінні відходи подрібнюються та готується відповідно RDF-паливо у невеликих кількостях для цементного заводу, яке знаходиться в Куявах. Цементні заводи у Польщі відмовляються приймати відходи з вмістом хлору через залипання клінкера.

Захоронення відходів в Познані

За захоронення, рекультивацію, біокомпостування відходів в Познані відповідає комерційне підприємство з управління відходів ZZO⁶².

У Познані є 7 карт для захоронення побутових відходів площею 56 га. На сьогодні експлуатується одна карта, 4 карти — закриті, ре-

⁶² <http://www.odpady.poznan.pl/index.php?rsl=1&&pid=11111206&&WOKSESSID=2f230a7968ed4d32e14fd53a75dfbbec>

культивовані. ZZO має дозвіл на захоронення відходів ще на площі 6 га. Щоб забезпечити експлуатацію сміттєзвалища керівник ZZO пройшов тримісячне навчання та отримав відповідний сертифікат. Термін експлуатації однієї карти сміттєзвалища складає 20 років. Карти для захоронення побутових відходів герметично облаштовані за допомогою гідроізоляційного матеріалу і плівки. На сміттєзвалищі постійно здійснюється моніторинг води з-під гідроізоляційних матеріалів.

Уряд міста Познань оплачує ZZO в залежності від кодифікації відходів від 10 до 100 злотих (від 75 до 750 грн) за захоронення 1 тонни відходів, 38 злотих (285 грн) — за рекультивацію та експлуатаційні витрати на сміттєзвалищі, де дозволяється захоронювати лише безпечні відходи. В результаті добре організованої системи управління побутовими відходами на захоронення у Познані потрапляють лише так звані некондиційні відходи, які не можуть бути спалені на сміттєспалювальному заводі, не підлягають біокомпостуванню та не відносяться до небезпечних.

У Польщі законом передбачене оформлення обов'язкової карти передачі відходів, яка видається підприємством-утворювачем відходів у трьох екземплярах. Утворювач відходів відповідає за подальшу долю відходів. Якщо він виявив, що підприємство, яке забирає відходи на перероблення, не забезпечує безпечне видалення відходів, не здійснює діяльності або існують підозри щодо цього, то передає інформацію до прокуратури та інспектора ОНС.

Старе познанське сміттєзвалище, яке вичерпало терміни експлуатації, закрито та рекультивоване. На місці сміттєзвалища облаштовано дитячий майданчик, де проводяться навчання для дітей щодо правильного поводження з відходами. До рекультивації висота сміттєзвалища сягала від 12 до 15 м. Біогаз з рекультивованих площ збирається за допомогою свердловин та генерується в електроенергію когенераційними установками, загальною потужністю 1200 кВт/год.

Згідно з законодавством фільтрат сміттєзвалища не може мати контакту з ґрунтом. Фільтрат з карт відводиться бетонованими обвідними канавами до двох резервуарів, а потім на очисні споруди потужністю 60 м³/добу. Очищення води відбувається за допомогою зворотного осмосу. Після цієї процедури вода відводиться у ставок, де розводиться риба. Періодичні дослідження показують вміст важких металів та небезпечних речовин в рибі на рівні, нижчому ніж в природних водоймах. З ставка вода дренується у ґрунт.

Підприємство подрібнює відходи дерева та меблів і передає далі для виготовлення RDF-палива. У Польщі заборонено захоронювати на сміттєзвалищах енергетично цінні відходи. Зелений тариф у порівнянні з попередніми роками у Польщі зменшився з 160 злотих (1200 грн) за 1 мВт/год до 30 злотих (225 грн) мВт/год.

Біокомпостування відходів в Познані

ZZO збирає біорозкладні відходи та забезпечує їхнє біокомпостування. Завод з біокомпостування збудований у 2016 році німецькою компанією і є першим у Польщі. Вартість заводу становить 62 млн злотих (465 млн грн), з них близько 30 млн злотих (225 млн грн) — це позика фонду охорони навколишнього середовища, 20 млн злотих (150 млн грн) — дофінансування, 10 млн злотих (75 млн грн) — кошти ZZO. GOAP платить ZZO 242 злотих (1 815 грн) за компостування однієї тонни біорозкладних відходів. На завод потрапляють біорозкладні відходи, які роздільно збираються мешканцями та підприємствами. Після розвантаження машин за допомогою спеціального обладнання розриваються пакети з відходами, що потрапили на компостування. Тоді відходи подрібнюються і направляються в камери анаеробного зброджування.

Технологія компостування біорозкладних відходів проходить такі стадії:

- анаеробна — зброджування без доступу кисню, проходить у камерах за температури 38–42 °С (відсоткове співвідношення відходів, що подається у камери: 50 % зелених відходів і 50 % харчових відходів). Анаеробне зброджування відбувається протягом 3 тижнів. Біогаз, що утворюється в закритих камерах збирається та генерується;
- аеробна — зброджування з доступом кисню. 80 % відходів після аеробного зброджування змішуються з 20 % свіжих відходів, що надійшли на підприємство. Аеробне зброджування триває 3 тижні за температури 58 °С і проводиться з метою знищення бактерій;
- стабілізація компосту після аеробного зброджування відбувається в призмах упродовж трьох місяців.

Загалом повний цикл компостування відходів відбувається протягом 4,5 місяці. В результаті компост, що утворюється, просіюється через сито. Дрібна фракція використовується для вирощування квітів,

вазонів, у сільському господарстві. Груба фракція відправляється для рекультивациі сміттєзвалищ. Підприємство здійснює постійне дослідження фізичних і хімічних показників у компості. Результати досліджень направляються до Міністерства ОНС.

Пункти селективного збору відходів

У Познані працюють три стаціонарні та один мобільний пункти селективного збору відходів (PSZOK). PSZOK входить до структури GOAP, але управління ним здійснює ZZO. На сайті ZZO є графік стоянок мобільного пункту. У пунктах селективного збору відходів (PSZOK) від мешканців безоплатно приймається понад 40 видів відходів, зокрема: фарби, балони під тиском, відходи електронного та електричного обладнання, батарейки, тонери, картриджі, принтери, монітори, лампи, мастила, фільтри з мастилами, промаслене ганчір'я, ліки, луги, кислоти, термометри, макулатура, взуття, одяг, пластикові пляшки, пінопласт, скло біле і кольорове, автомобільні шини, меблі у розібраному вигляді, МДФ, побутову техніку, плівку поліетиленову, траву, листя, гілки дерев, матраци, килими, холодильники з мотором (якщо холодильник у пункт доставлено без мотора, тобто без фреону, то PSZOK бере плату 0,44 злотих за 1 кг). Також приймаються відходи, які утворилися внаслідок ліквідації надзвичайної ситуації з використанням сорбентів. До пунктів мешканці привозять речі, які можна повторно використати, приймають їх безкоштовно і продають від 1 до 20 злотих за річ. Від приватних підприємств пункти приймають відходи за окрему плату. ZZO укладає угоди з підприємствами, які переробляють певні види відходів.

У пунктах селективного збору приймають відходи, за винятком не сортованих відходів, великих меблів, автозапчастин, вогнегасників, промислових відходів, гіпсокартону, армованого скла, віконного пластику, азбесту. Переробкою перелічених типів відходів займаються спеціалізовані підприємства.

Виробництво електроенергії з осаду на очисних спорудах міста Познань

Комерційна компанія Aquanet забезпечує експлуатацію очисних споруд міста Познань. На цих об'єктах відбувається механічна і біологічна очистка стоків. Підприємства, що скидають стічні стоки на очисні споруди, повинні мати локальні очисні споруди та за-

безпечувати передочистку стоків. У випадку, якщо цього немає, то підприємство доставляє стічні води автомашинами індивідуально. Відповідно Aquanet здійснює дослідження вмісту забруднюючих речовин у кожній партії стічної води, що подається автомашинами. Ця компанія забезпечує експлуатацію ще 5 локальних очисних споруд. Підприємство обслуговує різні Гміни. З очисних споруд скид стічних вод здійснюється безпосередньо в річку, з якої місто Познань бере воду для господарсько-побутових та питних потреб.

Площа очисних споруд становить 56 га. Первинні відстійники очисних споруд вкриті алюмінієвим накриттям, в них застосовуються дезодоранти. Встановлено хроматограф для вимірювання показників запаху, у тому числі метил меркаптану. Результати вимірювань автоматично передаються в Інспекторат охорони навколишнього середовища. Осад після первинних і вторинних відстійників направляється до збірників для ферментації за температури 32–36 °С. Цей процес триває впродовж 30 днів. Біогаз, що утворюється внаслідок ферментації осаду, генерується трьома генераторами потужністю 1 МВт кожен. Для очищення викидів в атмосферу встановлені фільтри з активованим вугіллям. Здійснюється онлайн моніторинг викидів в атмосферу.

Після ферментації осад відправляється на висушування. Щогодини продукується 4 тонни осаду, з якого після висушування утворюється 3–3,5 тонн води і від 700 до 800 кг грануляту. Тобто орієнтовно утворюється 20 % сухого осаду з калорійністю 14 500 кДж/кг. Висушений осад може направлятися на цементні заводи або на підприємства, що виготовляють компост. Однак, осад може містити важкі метали. Тоді використовується вапно для їхнього осадження. На очисних спорудах відсутні майданчики з осадом. Увесь осад з очисних споруд утилізовано.

Додаток 4

УКРАЇНА
ВЕЛИКОМЕЛЯНЬСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА
Рівненський район
Рівненська область

сьомого скликання

Р І Ш Е Н Н Я

від 14 липня 2017 року

№451

**Щодо заборони авіаобробітку
в ході проведення польових робіт на
території Великоомелянської сільської ради**

Для профілактики виникнення гострих отруєнь пестицидами та агрохімікатами та для попередження забруднення навколишнього середовища, обробки пестицидами орендованих земельних часток (паїв) в безпосередній близькості до присадибних ділянок, з урахуванням доповіді сільського голови О.Курганської та за результатами обговорення даного питання, розглянувши колективні заяви жителів с.Велика Омеляна від 27.03.2017 року від 24.04.2017 року, від 17.05.2017 року, від 19.05.2017 року, щодо недотримання санітарних норм агропідприємствами.

Відповідно до вимог санітарно-екологічного законодавства, зокрема Державних санітарних правил ДСП 8.8.1.2.001-98 «Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві», Враховуючи відсутність встановленого законом проекту погодженого в установленому порядку органами санепідемстанції як того вимагає наказ Міністерства транспорту та зв'язку України №1179 від 22.12.2006 року «Про затвердження Правил організації та виконання авіаційних робіт у сільському та лісовому господарстві» та густозаселеність населених пунктів. Керуючись законодавством про охорону здоров'я, Законів України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя», «Про основи містобудування», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про захист рослин»ст. 38 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", за погодженням з постійними комісіями Великоомелянська сільська рада,-

В І Р І Ш И Л А :

1.Заборонити на території Великоомелянської сільської ради всім агропідприємствам та фермерським господарствам проводити авіаобробку полів із застосуванням пестицидів та агрохімікатів.

2. Дане рішення довести до відома всіх агроформувачів та фермерських господарств;

2.1. Управлінню агропромислового розвитку Рівненської районної державної адміністрації;

- Державній екологічній інспекції в Рівненській області;
- ГУ Держпродспоживслужби в Рівненській області;
- Рівненському районному відділу ГУ Національної поліції в Рівненській області.

3. Контроль за виконанням даного рішення покласти на постійну комісію сільської ради з питань земельних відносин, екології та охорони навколишнього природного середовища (О.Пророк.)

Сільський голова

О.Курганська

УКРАЇНА

ДЯДЬКОВИЦЬКА СІЛЬСЬКА РАДА
РІВНЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІсьоме скликання
(шістнадцята сесія)

Р І Ш Е Н Н Я

від 15 серпня 2017 року

№274

Про заборону авіаційних робіт у
сільському господарстві на території
Дядьковицької сільської ради

Розглянувши заяву жителів села Милостів Лимара Б.Ф., Лимар Т.Т., Степанчук Ю.І. та інших, з метою профілактики виникнення гострих отруєнь пестицидами та агрохімікатами та для попередження забруднення навколишнього середовища, обробки пестицидами орендованих земельних часток (паїв) в безпосередній близькості до присадибних ділянок, відповідно до вимог санітарно-екологічного законодавства, зокрема Державних санітарних правил ДСП 8.8.1.2.001-98 «Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві», керуючись Законом України «Про захист рослин» ст.38 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" та за погодженням з постійними комісіями Дядьковицька сільська рада

в и р і ш и л а:

1. Заборонити на території Дядьковицької сільської ради всім агроформуванням та фермерським господарствам проводити авіаційні роботи у сільському господарстві.
2. Дане рішення довести до відома всіх агроформувань та фермерських господарств.
3. Контроль за виконанням даного рішення покласти на постійну комісію сільської ради з питань земельних відносин, екології, використання природних ресурсів та Чорнобильських проблем, соціального розвитку села (Осташук Ю.Й.).

Сільський голова

С.В.Пророк

Додаток 5

ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ

від _____

№ _____

м. _____

**Про уповноваження посадових осіб щодо складання
протоколів про адміністративні правопорушення**

Керуючись п. п. 4 п. 6 ч. 1 ст. 38, ст. ст. 52, 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», на підставі п. 2 ч.1 ст. 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, з метою повного забезпечення реального впливу на правопорушників у сфері адміністративних правовідносин, виконавчий комітет міської ради

В И Р І Ш И В:

1. Уповноважити посадових осіб складати протоколи про адміністративні правопорушення:
 - посадових осіб Інспекції з благоустрою населених пунктів м. _____ за статтею 152 КУпАП;
2. Доручити уповноваженим посадовим особам складати протокол про вчинення адміністративного правопорушення відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення, протоколи про адміністративні правопорушення направляти на розгляд адміністративної комісії при виконавчому комітеті _____;
4. Контроль за виконанням рішення покласти на _____.

Міський голова _____

Заступник міського голови,
керуючий справами виконкому _____

Додаток 6

ПРОТОКОЛ № _____

про адміністративне правопорушення

« _____ » _____ 201__ р. м. _____

Я, _____

(посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол)

діючи на підставі п. 2 ст. 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, в присутності _____

(прізвища, адреси свідків і потерпілих, при наявності)

склав (ла) цей протокол відносно гр. _____

(відомості про особу, яка притягується до адміністративної відповідальності)

Документ, що посвідчує особу, яка притягується до адміністративної відповідальності (паспорт, посвідчення, тощо — при наявності)

(дата видачі документу та ким виданий)

Місце, час і суть правопорушення: який (яка) _____

не дотримався(лася) вимог Правил благоустрою території міста _____, затверджених рішенням _____,

чим порушено вимоги ст. 152 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності: _____

Гр. _____ роз'яснено
(прізвище, ім'я, по батькові особи, яка притягується до адміністративної відповідальності)

його (її) права і обов'язки, передбачені ст. 268 Кодексу України про адміністративні правопорушення, у якій йдеться про те, що «Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження, оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її оповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи» та ст. 63 Конституції України, в якій йдеться про те, що особа не несе відповідальність за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї, чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

(підпис особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, про ознайомлення зі своїми правами)

Протокол склав _____ / _____ /
(підпис) (прізвище та ініціали)

Підпис, особи,
яка притягується
до адміністративної
відповідальності _____ / _____ /
(підпис) (прізвище та ініціали)

(прізвище, ім'я, по батькові, особи, яка притягується до адміністративної відповідальності)

відмовився (відмовилась)
від підпису протоколу

_____ / _____ /
(підпис) (прізвище та ініціали)

Підписи свідків
або потерпілих

_____ / _____ /
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ / _____ /
(підпис) (прізвище та ініціали)

Прізвище, ініціали та адреса свідків або потерпілих:

До протоколу додається: _____

Один екземпляр протоколу отримав (отримала):

_____ / _____ /
(підпис) (прізвище та ініціали)

Додаток 7

ПРОТОКОЛ
засідання адміністративної комісії при виконавчому комітеті
_____ сільської ради
_____ району _____ області

«__» _____ 20__ р. _____
(назва населеного пункту)

Адміністративна комісія при виконавчому комітеті _____ сільської ради у складі:
голови комісії: _____,
заступника голови комісії: _____,
відповідального секретаря комісії: _____,
членів комісії: _____,

розглянула у відкритому засіданні в приміщенні адміністративного будинку _____ сільської ради
адміністративні матеріали за ст. ____ КпАП відносно громадянина _____

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, домашня адреса, місце роботи)

про _____

(суть правопорушення)

Засідання розпочато о ____ годині ____ хвилин.
На засідання з'явилися: _____

(зазначаються відомості про яку (з'явилися або не з'явилися) осіб, які беруть участь у справі)

Примітка. Після оголошення справи, яка підлягає розгляду, особи, відносно якої розглядаються адміністративні матеріали, головуючий роз'яснює особам, які беруть участь у розгляді справи та з'явилися на засіданні, їх права і обов'язки. Після цього головуючий оголошує протокол про адміністративне правопорушення.

Далі заслухано пояснення осіб, які беруть участь у розгляді справи, їх клопотання:

(пояснення осіб, які беруть участь у розгляді справи, їх клопотання і результати їх розгляду)

Документи і речові докази, досліджені у результаті розгляду справи: _____

Заслухавши пояснення осіб, які беруть участь у розгляді справи, дослідивши наявні адміністративні матеріали, адміністративна комісія прийняла постанову шляхом голосування, роз'яснивши порядок і строки її оскарження відповідно до вимог ст.ст. 288, 289 КпАП (додається).

Голосували:
За прийняття постанови — _____;
Проти прийняття постанови — _____;
Утримались від голосування — _____.

Головуючий (голова комісії) _____
(підпис) (П. І. Б.)

Відповідальний секретар комісії _____
(підпис) (П. І. Б.)

Примітка. У прикладі протоколу засідання адміністративної комісії наведені вимоги ст. 279 КпАП. Вони обов'язкові для виконання, отже головуючий (голова комісії) має оголосити відповідні відомості, що має знайти своє відображення у змісті протоколу.

Додаток 8

ПОСТАНОВА № _____

про накладення адміністративного стягнення

« _____ » _____ 20__ року м. _____

Адміністративна комісія _____ району при виконавчому комітеті міської ради у складі _____

(П.І.Б. членів комісії, присутніх на засіданні)

розглянувши протокол про адміністративне правопорушення від « _____ » _____ 20__ року, серія _____, який складено _____ встановила, що гр., _____

(прізвище, ім'я, по батькові, рік народження)

реєстраційний номер облікової картки платника податків _____

_____, який працює _____

_____, проживає за адресою: _____

вчинив _____

і цим порушив ст. _____ Кодексу України про адміністративні правопорушення _____

(найменування нормативного акта)

На підставі викладеного, керуючись ст. ст. 24, 283, 284 Кодексу України про адміністративні правопорушення, адміністративна комісія

ПОСТАНОВЛЯЄ:

Накласти на гр. _____,

(прізвище, ім'я, по батькові)

який вчинив _____

і цим порушив ст. _____ Кодексу України про адміністративні правопорушення _____

(найменування нормативного акта)

адміністративне стягнення _____

(вид адміністративного стягнення)

Штраф стягується на користь виконавчого комітету _____ міської ради та вноситься безпосередньо у відділенні банку на рахунок бюджету міста: р/р № _____, одержувач — _____, код ОКПО — _____, код банку — _____, код платежу — _____.

Штраф має бути сплачено не пізніше як через 15 днів з дня вручення постанови. У разі несплати штрафу в установлений строк, постанову буде направлено до відділу державної виконавчої служби для примусового виконання.

На підставі ч.2 ст. 308 КУпАП у разі несплати штрафу протягом 15-ти днів з метою примусового виконання цієї постанови органом державної виконавчої служби стягнути з правопорушника подвійний розмір штрафу у сумі _____.

Постанову може бути оскаржено протягом 10 днів з дня її винесення, в порядку, передбаченому статтями 288, 289 КУпАП.

Постанова набирає заключної сили після закінчення строку на оскарження (_____).

Строк пред'явлення до виконання протягом 3 місяців з дня винесення постанови (до _____).

Голова комісії _____ / _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Секретар комісії _____ / _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Розписка про одержання постанови

Постанову № ____ від « ____ » _____ 20 ____ року

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

одержав « ____ » _____ 20 ____ року _____ (підпис)

Додаток 9

ПОСТАНОВА № _____

про закриття справи

« _____ » _____ 20__ року м. _____

Адміністративна комісія _____ району при виконавчому комітеті міської ради у складі _____

(П.І.Б. членів комісії, присутніх на засіданні)

розглянувши протокол про адміністративне правопорушення від « _____ » _____ 20__ року, серія _____, який складено _____ встановила, що гр., _____

(прізвище, ім'я, по батькові, рік народження)

реєстраційний номер облікової картки платника податків _____

_____, який працює _____

_____, проживає за адресою: _____

вчинив _____

і цим порушив ст. _____ Кодексу України про адміністративні правопорушення _____

(найменування нормативного акта)

Розглянувши матеріали справи, керуючись ст. ст. 283, 284 Кодексу України про адміністративні правопорушення, адміністративна комісія

ПОСТАНОВЛЯЄ:

На підставі ч. ____ ст. _____ Кодексу України про адміністративні правопорушення закрити справу про адміністративне правопорушення, яке вчинив гр. _____.

(прізвище, ім'я, по батькові, рік народження)

Постанову може бути оскаржено протягом 10 днів з дня її винесення в порядку, передбаченому статтями 288, 289 КУпАП.

Голова комісії _____ / _____ /
(підпис) (прізвище та ініціали)Секретар комісії _____ / _____ /
(підпис) (прізвище та ініціали)

Розписка про одержання постанови

Постанову № ____ від « ____ » _____ 20 ____ року

(прізвище, ім'я, по батькові)

одержав « ____ » _____ 20 ____ року

(підпис)

Навчальне видання

А. Войціховська, Н. Куць, М. Панькевич, Л. Тимощук

**Організація
ефективного поводження з відходами:
як діяти органам місцевого самоврядування**

За загальною редакцією *Олени Кравченко*

Комп'ютерна верстка *Кук Маріанна*

Підписано до друку 28.12.2018 р.
Формат 60*84/16. Гарнітура Minion Pro.
Папір офсетний. Офсетний друк. Ум. друк. арк. 6,27.
Наклад 500 прим. Зам. № 2464

Друк «Компанія «Манускрипт»»
вул. Руська, 16/3, м. Львів, 79008
тел./факс: (032) 235-52-20.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 3628 від 19.11.2009 р.

ISBN 978-966-2400-70-0

9 789662 400700